

Mistična medicina

Kakve se opasnosti kriju u pozadini akupunkture, akupresure, homeopatije, iridologije i drugih srodnih veština

Dr Voren Piters

UVOD

Ova knjiga je napisana kao dokument o mojoj ličnoj potrazi za istinskim saznanjem o lečenju. Istraživanje me je odvelo na široke i razne puteve – istorije, mitologije, psihologije, spiritizma, savremene i drevne medicine, kao i religije. Morao sam da krenem tim putem, koji je bio daleko izvan mojih uobičajenih granica tehničke medicine.

Iako ne očekujem da se svi čitaoci slože sa svakim zaključkom koji iznosim, zamolio bih da svako od nas iskreno pregleda ovaj materijal. Nemojte lično doživeti osvrte na vašu filozofiju lečenja, već umesto toga posmatrajte izvore i korene svakog metoda lečenja. Da bismo stvarno shvatili šta je isceljenje, moramo otići mnogo dalje od površnog razmatranja.

U konačnoj analizi, ovo je duhovna knjiga. Biblija nam kaže da duhovne stvari “treba duhovno da se razgledaju”. Ovaj svet se zaista nalazi u “velikom sukobu”. I mada njen ishod ima ozbiljne kosmičke posledice, ta borba se vodi na tlu naših umova. To je razlog iz koga insistiram da ovu knjigu čitate uz molitvu.

Voren R. Piters, doktor medicine

Prvo poglavlje OTKRIVENJE

U današnje vreme mnogi ljudi postaju svesni odnosa koji postoji između uma, tela i duha u cilju postizanja opšteg zdravlja. Kao religiozan čovek i lekar sa dugogodišnjom tradicionalnom, humanističkom, medicinskom i hirurškom praksom, postao sam svestan koncepta “celovitog čoveka”. Počeo sam da proučavam knjige koje su napisali dr Hans Selje (Selye), Nejtan Pritikin (Nathan Pritikin), dr O. Karl Simonton (O. Carl Simonton), Rene Dibo (René Dubos), Norman Kazins (Cousins) i Džejms Linč (James Lynch). Čak sam se malo po prvi put “pozabavio” i knjigama religioznih autora kao što su *Služba isceljenja (Ministry of Healing)* i *Medicinska služba (Medical Ministry)*. Primetio sam jednu zajedničku nit kod mnogih kolega lekara i širinu uma koji bi mogli da smanje napetost koju sam osećao u svom materijalističkom i tehnokratskom svetu hirurgije. Možda je hirurški rad zaista sadržao u sebi više izazova od još jedne operacije bajpasa, koja bi, kao što sam znao iz iskustva, samo odložila smrt, ali ne bi učinila mnogo da se otkloni uzrok bolesti.

Zainteresovao sam se za popularni holistički zdravstveni pokret dok se širio SAD-om. Bilo mi je zadovoljstvo i osećao sam samopouzdanje kada sam video da je onima koji se bave “holističkim veštinama” stalo do čoveka kao celine, i osećao sam izvesnu prisnost sa njima. Frustracije iz moje naučne oblasti su ustuknule pred nadom u bolje i humanije metode u praksi. Davalo mi je veliki podstrek to što sam bio na granici “poznatog sveta” medicine. Oduševljavalo me je što sam postao medicinski jeretik i što sam postavljao izazov učmalom “medicinskom establišmentu”. Bio sam u prijatnom neformalnom odnosu sa ovim ljudima. Grlili bismo i prihvatili jedni druge uz sve naše razlike. Ova otvorenost među holističkim isceliteljima stajala je u istaknutom kontrastu sa veoma takmičarskom i formalnom atmosferom u tradicionalnoj medicini. Imali smo zajedničke ciljeve u oblastima života koje su se ticale ishrane i fizičke aktivnosti. Čak smo razgovarali i o duhovnim aspektima čoveka, što je strogo zabranjeno u standardnoj medicinskoj praksi. “Ostavi ta pitanja sveštenicima, a ti se okreni tehnologiji spasavanja života” - bilo je to nešto što se podrazumeva u savremenoj alopatskoj medicini (u kojoj se koriste lekovi koji izazivaju bolesti suprotnog dejstva). Ali iz kog razloga? Mora da je u životu postojalo nešto bitnije od najnovijih tehničkih napredaka na veštačkim arterijama ili talasastim Dekronovim prostetičkim implantima. Šta je bilo sa “dušama” i “duhom” onih ljudi koji su primali te veštačke arterije? Ko se brinuo za njihove suze i rane? Ko se starao o osobi kao celini?

Jedne večeri su me pozvali da govorim na lokalnom holističkom zdravstvenom skupu koji se održao u prijatnoj i komfornoj kući nekoliko profesionalnih zdravstvenih radnika. Ljudi su lepo prihvatili jedni druge i iskazivali puno ljubavi. Niko nikoga nije ignorisao i odmah sam doživeo olakšanje. Kada je skup počeo, jedan krupan čovek je blagim glasom započeo vežbu “centriranja”. Njegov melodičan glas nas je pozvao da ostavimo po strani svakodnevne užurbane aktivnosti i da se “koncentrišemo” na svoje neposredno okruženje i na lične potrebe drugih. Trebalo je da ispraznimo glavu od bilo kakvih negativnih misli i da se otvorimo za svaku ideju koja bi potekla kroz našu

diskusiju. Tiho smo zatvorili oči, opustili se, i usredsredili pažnju jedni na druge i na “ritam života”. Zbog svog religioznog vaspitanja mislio sam da sada upravo dajemo “uvodnu molitvu”. Spomenuta je “ujedinjena svest” u prilično neodređenom kontekstu, za šta sam ja, u svojoj naivnosti, verovao da se misli na Boga. Zbog ove ideje sam se još više opustio u ovoj “porodici” medicinskih sestara, doktora i naučnih istraživača. Ovo sasvim sigurno nije bila nekakva sumanuta “hipi” grupa. To su bili “brižni” profesionalci kojima sam mogao da verujem. Te noći sam im govorio o biljnoj ishrani i njegovom uticaju na zdravlje. Tema je bila dobro prihvaćena i mnogi su izrazili interesovanje za činjenicu da je ono što sam naučio u svojoj crkvi obuhvatalo i učenje o zdravom životu. Iako su moje veze sa crkvom u tom trenutku bile prilično slabe, osećao sam se kao pravi misionar. Ovi ljudi su prihvatili sva verovanja, uključujući i hrišćanska, hinduistička, budistička, islamska, jevrejska i ateistička.

Potom je govorila kvalifikovana medicinska sestra koja je radila u bolnici na odeljenju za bolesti srca. Ona je ubedljivo organizovanim govorom i dobro osmišljenim zaključcima predstavila koncepciju “terapije dodirima”. Bez stvarnog dodirivanja pacijentovog tela, navodno se mogla nameštati njegova “električna aura”. Ovo nameštanje se vršilo spiralnim kretanjem ruku iznad trupa i udova. Podelili smo se u grupe po dvoje i vežbali ovu “urođenu” sposobnost da osetimo “vibracije” energije za koje je ona govorila da “odevaju” telo. Nisam bio siguran da sam stvarno osećao ono što je ona opisivala ili što je moja partnerka s oduševljenjem osećala, ali možda mi je samo trebalo više prakse. Mogao sam da osetim toplotu njene kože do moje. Toplotno zračenje sam mogao fiziološki da objasnim, ali ovo je trebalo da bude nešto drugačije. Možda je tu bilo “energije” koje nisam bio potpuno svestan.

Sestra je potom rekla doktoru da legne na pod dok je ona pokretala “zaglavljenju energiju” iz njegove karlične oblasti ka nogama. Doktor je mogao da posvedoči da stvarno oseća čudno, ali prijatno zujanje i toplotu u svojim donjim ekstremitetima. Ova izjava mi je bila veoma zanimljiva kao hirurгу za periferne krvne sudove. Razmišljao sam o ovoj novoj “energiji” i o tome kako bi mogla da se iskoristi da se spasu noge i prsti oboleli od gangrene, u slučajevima gde je nemoguće staviti bajpas i gde je amputacija (odsecanje) jedino tužno rešenje. Ovo je svakako zvučalo “prirodnije” i humanije od amputacije. Padali su mi na pamet svi oni jadni ljudi kojima sam žarko želeo da pomognem, a vrlo često nisam bio u mogućnosti. Možda je upravo ovo bila pomoć koju naučna otkrića nisu mogla da pruže.

Sestra je zatim krenula rukama preko lekarovih grudi istim kružnim pokretima. Iznenada je stala i na nenormalan način uzviknula: “Da li ti je toliko teško da završavaš poslove, a?” Prenuo sam se u stvarnost. Blaga svetla i ljubazni glasovi više nisu omamljivali moje misli. Šta sam to čuo? Je li ona to “pogađala” njegove crte ličnosti iz ovih navodnih “vibracija”?

Iznenada mi je postala jasna situacija u kojoj sam se našao. Iz ovog iskustva sam shvatio da moram da istražim poreklo i način funkcionisanja ovih pojava. Ovo nije bila samo neka prosta fiziološka tehnika koju je savremena medicina zaobišla. Umesto toga, izgleda da je to bilo sredstvo iz domena vezanog za okultizam. Šta Biblija kaže o ovakvim fenomenima? Bog nas u Bibliji informiše o postojanju duhovnih bića koje ne vidimo, a koja su u stanju da čine natprirodne stvari. Iako ateistima to izgleda neverovatno, Biblija govori o postojanju pobunjenih anđela (demoni), koje predvodi pobunjeni anđeo pod imenom Sotona. Da nije možda on izvor ovih “dobrih tehnika”?

“Pojavljenje bezdušnika biće po moći Sotoninoj, sa svakojakim čudesima, znacima i lažnim čudima, i sa svakim zlobnim zavođenjem za one koji propadaju, jer ljubav istine ne primiše da bi se spasli.”¹

Ovo je taj veliki sukob. Sotona može da čini i činiće čuda. On koristi bilo koji metod da uhvati čoveka u zamku. Ja verujem da je medicinski pokret koji se zove “holističko zdravlje” deo kapitalnog Sotoninog plana da zarobi neoprezne, a dobronamerne ljude. Mnogi ljudi su, kao i ja, pročitali delić religijskih spisa o zdravlju i imaju površno poznavanje Biblije, ali nikada nisu stvarno odvojili vremena da sistematski dešifruju šta Bog zaista pokušava da kaže ljudima o zdravom razumu, telu i duhu. Naoružani sa nekoliko odabranih citata “religijskih” pisaca i odeljaka iz Biblije koji navodno “dokazuju” validnost njihove “omiljene terapije” ili tehnike, dobronamerni lekari su se od sveg srca predali ovom pokretu.

Odakle potiče holistička medicina? Kuda nas ona vodi? Ova pitanja su me mučila i odlučio sam da nađem odgovore na njih. Proučavanja su me odvela daleko nazad u istoriju.

Drugo poglavlje **PUT JE PRIPREMLJEN**

U proučavanju maglovitih horizonata istorije javljaju se definitivno jasni principi i ciklusi. Istorija se ponavlja. Čak i jeresi iz davnih vremena se ponovo jave u narednom razdoblju sa novim uzbudljivim rečima i intelektualnom intrigantnošću, čime se efikasno kamufliraju iste stare sotonske prevare.

Vek koji je prethodio Francuskoj revoluciji bio je prepun formalizovane religije. Velike i raskošne katedrale bile su uobičajene u svakom gradu i selu u Evropi. Veliki broj sveštenika i članova crkvene hijerarhije su uživali počast i podršku unutar vladajuće strukture. Upravo su u ovom sistemu, i to sa velikom, ali licemernom pobožnošću, papske snage poklale na hiljade religioznih ljudi. Lična pobožnost nije bila prisutna među vladajućim klerom. Umesto toga su nemoral, izopačenost i lopovluk dominirali u životima ovih “Božjih ljudi”. Običan čovek bi osećao sve manje poštovanja za crkvu i njene vođe, ali su ga strah i neznanje često držali u pokornosti degenerisanom crkvenom sistemu.

Biblija je uklonjena iz opšte upotrebe i zaključana, uz tvrdnje da je previše sveta da bi ga gledao ili proučavao običan čovek na ulici. Ovaj koncept je bio u skladu sa društvenom strukturom tih vremena, u kojem su mase radnih ljudi bile prezrene i iskorišćavane od strane privilegovane nekolicine koji su sačinjavali religijsku hijerarhiju. Nadahnjujući uticaj Biblije je bio izgubljen, kako bi se ispunilo ono što je prorečeno u njemu

Biblija je bila praktično potpuno uništena. Na primer, u Francuskoj je i javno osuđena. “Svet je po prvi put čuo jednu grupu ljudi, rođenih i obrazovanih u civilizaciji, koji prisvajaju pravo da

vladaju nad jednim od najboljih evropskih naroda, kako ujedinjeno podižu glas u poricanju najuzvišenije istine koju može primiti ljudska duša, i kako se jednodušno odriču verovanja u Božanstvo i njegovog poštovanja”.²

“Francuska stoji po strani u svetskoj istoriji kao jedina država koja je, dekretom svoje Zakonodavne skupštine, objavila da Bog ne postoji i čiji su svi stanovnici prestonice, kao i velika većina u drugim mestima, kako muškarci tako i žene, igrali i pevali, s radošću prihvatajući ovu objavu”.³

U ovaj vakuum se uvukla i “Intelektualna revolucija”.

“Za Dekarta je fizički univerzum bio nalik ogromnoj mašini koju je osmislio vrhovni matematičar. ‘Zakoni prirode su identični zakonima mehanike’, govorio je. ‘Možete staviti matematički poredak univerzuma umesto Boga svaki put kada upotrebim ovaj drugi termin’.”⁴

“S napretkom filozofije prirode, teologija je uklonjena sa svog ponosnog položaja kao ‘Kraljica nauka’. Velika šizma, obnova učenja i protestantska reformacija su sve imale tendenciju da oslabe jedinstvo i autoritet srednjovekovne crkve... Zaključno sa 18. vekom, religiozni žar je ustupio svoj duh toleranciji i ravnodušnosti... Neki skeptici su se usudili da odbace svako verovanje u Beskonačnu silu i da poreknu da su teolozi ikada bili čuvari božanskih istina koje mogu da dovedu ljude do spasenja... Novo učenje je omogućilo čoveku da sebe vidi kao nezavisnog. To je pružilo potporu njegovom ponosu, dok su njegova religiozna verovanja donosila rodove u poniznosti... Međutim, racionalisti su došli do toga da dovedu u pitanje ovo gledište. “Možda je”, kako su govorili, “čovekova svrha da kontroliše sopstvenu sudbinu, umesto da se bespomoćno klanja volji nedokučivog Proviđenja...” Oni su radije hteli da Boga zamišljaju kao udaljeno i bezlično božanstvo, Prauzrok ili Praprinicip, ili kao idealnog ustavnog monarha koji nikada nije prekršio zakone koje je uspostavio za vladavinu nad carstvom prirode”.⁵

Sa prvim stidom zbog ove novootkrivene naučne misli došla je i nada da će čovek moći da reši mnoge od nedoumica u svetu intenzivnijim istraživanjem “prirodnog zakona”. Izgledalo je kao da ima manje potrebe za natprirodnim ili za “silom izvan nas samih”. I uopšte, za Bogom je bilo veoma malo potrebe. Pošto je u njihovoj misli on prethodno bio povezan sa ugnjetavanjem, nazadnošću i zaglupljenošću sveštenstva, “racionalnom čoveku” je bilo drago što se oslobodio Boga. On je sada mogao da napreduje bez Boga, koristeći sopstvena sredstva i resurse kako bi svet oko sebe učinio boljim.

Elektricitet i magnetizam i njihova tajanstvena nedodirljivost su intrigirale naučnike ovog doba. Ranije su stvari u prirodi bile ograničene na “materijalne” - ono što se moglo videti ili dodirnuti. Ali sada se za energiju, jednom viđenu kao odvojenu od supstancijalne materije, mislilo da je sama “suština” materijalnih stvari. Struja i magnet su se mogli osetiti, i njihovo dejstvo je moglo da se proučava, ali nisu mogli da se vide. Čovek je pomerao “granice” nauke. Oživljene su spekulacije o nebeskim telima u vezi sa elektricitetom i magnetizmom. Drevno interesovanje za proučavanje neba i njegovog uticaja na ljudski život je još jednom postalo opšte popularno. To je bila nepoznata teritorija. Elektricitet je sada trebalo da dà odgovore na pitanja i oslobodi moć koju crkve Božje pre toga nikada nisu mogle da pruže.

Upravo smo, u ovoj retrospektivi, bili svedoci istorijskog ciklusa u nastanku, koji se ponavlja samo u različitom vidu u raznim narednim razdobljima. Najpre dolazi do slabljenja religije, a zatim

do razvoja materijalizma podstaknutog napretkom nauke. Na napredak u nauci se gleda kao na rešenje za sve društvene i materijalne probleme, odnosno kao na odgovor koji će staviti tačku na sva pitanja. Međutim, u ovom logičkom procesu postoji greška. Materijalizam i nauka, bez obzira na to koliko su pompezni i uticajni, nikada ne mogu da ispune potrebe koje ima čovekova unutrašnja duhovna priroda. Velika pitanja se i dalje postavljaju: “Odakle smo došli i šta će se dogoditi sa nama kada budemo umrli?”

Pred kraj 18. i početkom 19. veka, čovek je još jednom krenuo u potragu za duhovnim odgovorima. Sveštenstvo tog vremena je valjalo Božje ime po blatu dok je materijalistički i racionalan čovek poricao Njegovo postojanje. I ovde se ignoriše jedna važna činjenica: u svemiru postoje samo dve sile – Bog i Sotona. Nažalost, ako se eliminiše Božje postojanje, onda će samim tim i duhovna pitanja dobijati sotonske odgovore.

Tokom istog ovog perioda, u Evropi i Americi je došlo do čudesne obnove spiritizma (komunikacije sa demonima), koji se pojavio u mnogim vidovima. Sa postojećim interesovanjem za magnetizam i astronomiju, Sotona je mogao da iskoristi ove metode da prevari čovečanstvo. Njemu nikada nije ponestalo novih načina za zabludu i glupavi čovek apsolutno prihvata čak i njegove “zabašurene” stare krivotvorine.

“Franc Anton Mesmer iz Švabije došao je u Beč da studira medicinu kod fon Švitena i de Hema (van Swieten, de Haem). Njegov diplomski rad pod naslovom ‘Uticaj planeta na lečenje bolesti’ (1766) zastupao je teoriju da Sunce i Mesec deluju na žive organizme posredstvom fine tečnosti poznate kao životinjski magnetizam, koji je po svom dejstvu analogan osobinama minerala magnetita koji ima magnetska svojstva. Mesmer je tako sebe otkrio kao odocnelog medicinskog astrologa i rođenog mistika. Tvrdio je da može tako da namagnetise drveće da svaki list doprinese isceljenju svakog ko bi mu se približio”.⁶

Mesmer je postao poznat po svom hramu posvećenom bogu isceljenja. Pacijenti iz svih delova Evrope su ulazili u njegove prostorije ispunjene tamjanom i nežnom muzikom, željno očekujući “isceljenje”. Mesmer je ranije odbacio svoje bivše ideje o bezličnom magnetizmu u korist nečeg mnogo “prirodnijeg”. On je sa svojim “saradnicima” sada zamenio magnetit i kalemове. Oni su sami sada bili magneti!

“Pacijenti bi seli oko magnetnog ‘bekea’ (kade) i čekali. Većina su bile žene, i za njih je bila određena naročita grupa mladića lepog izgleda. Ovi asistenti magnetizeri bi polako i svečano pristupali, i svaki bi odabrao ženu i fiksirao je pogledom u oči. Niko ne bi ništa govorio, već bi odnekud dopirali nežni zvuci harmonike, dok bi skriveni operski glas ublažavao vazduh težak od tamjana. Mladi Apoloni bi držali ženska kolena, mazili razna mesta i lagano masirali njihove dojke. Žene bi zatvarale oči i osećale kako talasi magnetizma prolaze kroz njih. U odsudnom trenutku bi se glavni magnetizer, Mesmer lično, pojavljivao na sceni. Odenut u lila suknju, uzvišenog držanja i veličanstvenog hoda, on je pristupao među svoje pacijente, obavljajući ‘prolaze’ i čineći čuda.”⁷

Ali da ne bismo pomislili da je on bio nekakav “alternativni lekar”, treba da obratimo pažnju na to da je francuska vlada Antonu Mesmeru ponudila penziju i krst reda svetog Mišela, ako bi hteo da otkrije svoju tajnu. On je već zarađivao basnoslovne sume novca i odbio je ponudu. Možda mu ne bi bilo loše da ju je prihvatio, budući da je kasnije njegov rad izučavala grupa slavnih naučnika 18. veka, uključujući Bendžamina Frenklina i Lavoazjea, koji nisu prihvatili duhovne koncepte i

posledice ove tehnike. Oni su celu stvar objasnili kao podvalu zasnovanu na “izmišljotinama”.

Ideju “životinjskog magnetizma” je isprva ismevao Džejms Brejd (James Braid, 1795-1861), hirurg iz Fajfšira iz Škotske, “ali je ubrzo postao ubeđen, nakon eksperimenata, da može doći do pravog samoizazvanog sna koji bi došao kao posledica fiksiranja pogleda u neki svetao i neživ predmet”.⁸ Pod uticajem doktora Brejda, “životinjski magnetizam” je stekao naučni kredibilitet.

Sotoni uopšte nije bilo bitno kakva se “etiketa” lepi na suštinu stvari. Sve što je on hteo je da ovu zamku od tehnike koriste ljudi kako bi uništili svoju dušu.

I u Nemačkoj je došlo do uticaja subjektivnih mističkih oblika terapije. U istoriji nalazimo da su Napoleonovi ratovi toliko intelektualno i moralno iscrpli Evropu, da je bila utabana staza za svakojaku spekulaciju.⁹ Evropom nije harao samo “životinjski magnetizam”, već i odička sila (prema iskustvu medijuma (onoga preko koga deluje demon), sve supstance zrače sveprisutnom silom), homeopatija, frenologija i simpatetička medicina, uključujući i “terapiju dodirom” i “terapiju milovanjem”.

U potpunog suprotnosti sa ovim, neki biblijski religiozni ljudi Novog sveta su se zainteresovali za zdravlje i prirodan način života. Koledž Oberlin, istaknuta religiozna institucija u državi Ohajo, u velikoj meri je prešla na biljnu ishranu. Nisu se pili pića na bazi kofeina i teina, a zastupljeno je bilo i vežbanje na otvorenom. Koledži Vilijams i Hadson, kao i Lejn Seminari su pratili sve veće interesovanje za zdravlje. Neke crkve stale su čvrsto protiv “droge” u standardnoj medicinskoj praksi. Umesto arsenika, žive, puštanja krvi i drugih štetnih postupaka, ovi religiozni ljudi su zastupali radikalno odvajanje od medicinske “ortodoksije” tog vremena i držali su se terapija koje su se u cilju očuvanja zdravlja sastojale iz fizičke aktivnosti, ishrane, boravka na suncu i obične vode. Ovi religiozni ljudi su se takođe čvrsto zauzeli protiv spiritističkih metoda.

“Videli smo kako većina ljudi propada pod uticajem filozofije frenologije i životinjskog magnetizma i kako odlazi u ateiste. Ako um krene da trči ovim putem, gotovo da je sigurno da će izgubiti ravnotežu i da će početi da ga kontroliše demon.”¹⁰

Poreklo takve metodologije ne podleže nikakvoj diskusiji.

“Oni idu po opasnoj Sotoninoj teritoriji i izazivaju ga da ih on kontroliše. Ovaj moćni uništitelj ih gleda kao svoj zakonit plen, sprovodeći svoju silu nad njima i to protiv njihove volje. Kada sami žele da se kontrolišu, nisu u stanju. Oni su predali svoj um Sotoni, a on neće da pusti ono što tvrdi da je njegovo, već ih drži u zatočeništvu. Nikakva sila ne može da izbavi dušu u klopki, osim Božje sile u odgovoru na usrdne molitve Njegovih vernih sledbenika.”¹¹

Zašto se onda spiritizam ukorenio u svetu sredinom 19. veka? I zašto smo svedoci toga da u naše duše ponovo upada i širi se spiritističko učenje putem holističkog isceljivanja i nju ejdž pokreta?

Treće poglavlje

USPEH NJU EJDŽA

Jona je spavao dok je oluja navaljivala na lađu. Vetar i talasi su bacali drveni brodić na sve strane. Stari mornari su bili prestravljeni i očajnički su pokušavali da učine sve da prežive. Kako je Jona mogao da spava, dok su životi svih ljudi na brodu bili u opasnosti? On je stvarno bio u DUBOKOM SNU! Kada Bog da zadatak koji čovek namerno ignoriše, jedino je dubok san dovoljan da utiša savest koja peče. Bog je izabrao paganskog pomorca da probudi Jonu. Jonu su morali bukvalno da razdrmaju i da mu postave oštro pitanje i daju oštru zapovest da bi ga probudili iz omamljujućeg sna. “Što spavaš! Ustani, prizivaj Boga svoga! Valjda će se On setiti nas, da ne izginemo.”¹

Religioznim ljudima je dat zadatak da upozore svet koji stoji na ivici propasti. Dubok san nas skroz hvata. Svet oko nas doživljava teške udarce, ali mi i dalje spavamo sa porukom sigurnosti i mira fiksiranom u glavi. O da, zaista je istina da smo krenuli ka “svetu”, ali ne da bismo ga upozorili! Ne, jer to bi bilo suviše napadno. Umesto toga, mi smo na putu da postanemo poput sveta. Mi želimo da dobro “utičemo” u svet, umesto da ga upozoravamo. Možda bi nas i javnost opisala kao “pažljive ljude”. Ali samo nemojmo govoriti o nekakvoj propasti. Religiozni ljudi nisu baš mnogo govorili o dehumanizaciji čoveka od strane tehnologije, kao i o dubokoj rani čovečanstva zavisnog od štetnih navika.

“Istočnjačka metafizika i ‘Nova svest’ sa druge strane stiču svoju popularnost delimično iz činjenice da predstavljaju direktan izazov tiranskim pretpostavkama tehnokratskog zapadnjačkog društva.”

Da, izjava tog tipa se može čuti od mnogih religioznih ljudi, ali ima li bilo kakve SILE koja može da promeni naš pogrešan način razmišljanja i život koji se stalno bori protiv smrti? Da li se može formirati prava LIČNOST stajanjem osam sati dnevno u dosadnoj i dehumanizujućoj proizvodnoj liniji sa mašinama? Da li sam ja od ikakve važnosti i vrednosti za univerzum?

Bez Boga u odgovorima na ova pitanja stvorena je velika šupljina kod generacija koje su svedoci stravičnih zločina. Nacije pune ljudi koji se mole Bogu su pokušale da zbrišu sa lica zemlje druge narode. Ovu šupljinu su produbile industrijske nacije koje su počele da stvaraju nus-produkte koji su trovali atmosferu i zagađivali dragocene izvore vode. Jesu li religiozni ljudi protestovali zbog ovoga? Ne! Sve se to i dalje dešavalo dok su divni mali ljudi nastavili da se igraju crkve i ignorisali siromašne, ignorisali nemaštinu i stvarali još jednu bezličnu i neefikasnu agenciju koja će se o njima brinuti. Sada je lična i društvena praznina strahovito velika.

U ovu rupu se ubacio Nju ejdž pokret. Njegove pristalice su neumorne. Oni će raditi, davati i deliti sve što imaju i danju i noću. Plata, radni sati i korist nisu njihovi motivi. Oni zahvataju svaki biznis, svaku vladu i religijsko uverenje i nude “rešenje” za lične i društvene praznine današnjice. Stvarno su ubeđeni u to što rade. U pristupu i stavu poklonika Nju ejdža ili “nove savesti” ima religijskog zanosa. Zbog uske perspektive materijalizma, život u celini ne odgovara na duhovne potrebe svojstvene čoveku. Nasuprot tome, Nju ejdž nudi humanizam povezan sa jakim, eklektičnim i duhovnim entuzijazmom. Panteizam, monizam, spiritualizam, hinduizam i mnogi drugi “izmi” su se slobodno izmešali u ovom loncu prevare.

A biblijski religiozni ljudi i dalje spavaju! Možda niko nije jasnije opisao ove događaje od Dejvida Fečoa (David Fetcho):

“Oni se ne boje da optuže našu racionalističku, materijalističku i trgovačku kulturu da je

osiromašila kvalitet života ljudi. Tvrde da je naš 'normalan' način posmatranja stvari u najboljem slučaju manjkav. Vođe Nju ejdž pokreta uskočili su u prazninu nastalu ćutanjem crkve. Oni plastiku zovu plastikom, a otrov otrovom u društvu čija ekonomija je izgrađena na ubeđivanju ljudi da su obe ove stvari dobre za njih... Oni su glavni u demonstriranju mogućnosti da se promeni denaturisana ishrana u organsku, da se pređe sa potrošačkog mentaliteta na prostiju ekonomiju, i da se pređe sa profitno i biznisno orijentisane medicine na pojedinačno lečenje celog čoveka i na zdravstvenu prevenciju. Drugim rečima: od karcinogene hrane za bebe, do prirodnog rađanja i okretanja celovitom podizanju dece.”²

Tokom 1940-tih godina, jedan čovek je počeo da piše iz koncentracionih logora u Nemačkoj. On je postavljao iskrena pitanja i tražio odgovore koji bi se uklapali u ratnu stvarnost, punu prljavštine i mržnje. U svojim spisima Ditrih Bonefer (Dietrich Bonhoeffer) je zamislio “hrišćanstvo bez religije”. Ono je zamenjivalo svakodnevni život ili “stvarnost” brižnim i ličnim Bogom. Ovaj koncept, koji je on nazvao “osnova čitavog bića”, predstavljao je njegov pokušaj da nekako približi “Boga” onima kojima Bog nije bio “potreban”. Za Bonefera je “ljudski susret” bio jedina nada u “stvarnost”. Njegovi pokušaji da unese duhovnu dimenziju u stari humanizam su potpuno uništili natprirodni biblijski koncept duhovnog stvaranja i ponovnog stvaranja.

1949. godine je Pol Tilič (Paul Tillich) napisao knjigu *Drmanje temelja (The Shaking of the Foundation)*, koja je iznova definisala čak i osnovne reči religije.

“Ime za ovu beskrajnu i neiscrpnu dubinu i osnovu svega što postoji je Bog. Ta dubina je ono što znači reč ‘Bog’. I ako ta reč nema mnogo značenja za vas, prevedite je i govorite o dubinama vašeg života, o izvoru vašeg bića, o vašim najvećim brigama, o onome što ozbiljno shvatate bez ikakvih rezervi.”³

U knjizi *Iskreni prema Bogu (Honest to God)*, Džon A. T. Robinson, biskup Anglikanske crkve, pokušava da odgovori Bogu “tamo gore” ili “tamo daleko”, kao i na dilemu koju je izazvalo odsustvo Božjeg ličnog prisustva u “stvarnom životu” onako kako ga on doživljava. Ovi iskreni naponi za usaglašavanjem sa materijalizmom u njegovom nastanku nisu prouzrokovali nastanak pokreta “Bog je mrtav”, već su samo označili činjenicu da se taj pokret već dogodio. Čovek je video “Boga” kao nebitnog i nemoćnog. Čudno je to što ovim ljudima nije palo na pamet da nije Bog umro, već je naprotiv njihova veza sa Njim svesno prekinuta. Kada se na Boga ne gleda kao na aktivnog Tvorca i Održavaoca života, ne preostaje mnogo toga u konceptu Boga i religije. Prema mišljenju dr Robinsona, čovek može samo da vidi međuljudske odnose kao izvor “duhovnog” ispunjenja. Po njegovom shvatanju, zrelim ljudima nije potreban Bog po biblijskom tumačenju. Bog poput takvog bi bio samo za slabe i nezrele ljude.⁴

Sa ovim gubitkom prave pobožnosti, religija najpre postaje formalizovana, potom depersonalizovana, i najzad, svemu onome što Bog radi prišivaju se humanistički termini. “Bog” sada više nije odsutan “u meni”, već više nije ni “tamo daleko” ili “tamo gore”! Ovo stvara dilemu budući da je ideja “Boga” oduvek bila aktivna i od vitalnog značaja u čovekovoj istoriji. Stoga je jedina nada i za razočaranog sveštenika i za istočnjačkog mistika u tome da razviju “Boga” u sopstvenom izdanju.

Pol Tilič u svom komentaru na veličanstveni 139. Davidov psalam kaže:

“Ne postoji krajnja privatnost ili konačna izolacija. Nas uvek obuhvata i sadrži nešto što je veće

od nas, što nas poseduje i što traži odgovor od nas. Najdublji pokreti u dubini naših duša nisu u potpunosti naši lični, jer oni pripadaju i našim prijateljima, čovečanstvu, univerzumu, kao i osnovi svega onog što jeste, odnosno cilja našeg života... Sveprisutnost znači da je naša privatnost javna. Središte celog našeg bića se nalazi u središtu sveopšteg bića, dok središte svega onoga što postoji počiva u središtu našeg bića.”⁵

A sada uporedite to sa malo “nju ejdžerske” teologije Venera (Werner) Erharda, osnivača EST-a (Erhard Seminars Training). “Samo Sopstvo je ‘osnova sveopšteg bića’, tj. onog iz čega sve nastaje.”⁶ “Kada se spojim sa samim sobom i kada se ti spojiš sa samim sobom, videćemo isto sopstvo.”⁷

Na naše zaprepašćenje otkrivamo da Tiličeva teologija i Erhardovo Nju ejdž mišljenje vuku korene iz drevnog budizma. Ovakva razmišljanja su iskazana u sledećem komentaru zen budizma: “U višoj sferi Istinske Takovosti ne postoje ni ‘drugi’ ni ‘ja’. Kada se traži direktna identifikacija, mi samo možemo reći ‘ne dva’. Jedan u svima, svi u jednom – kad bi se samo ovo postiglo, više ne bi bilo razloga za brigu da nisi savršen!”⁸ Ovo monističko mišljenje, u kome nema individue, već je svako samo deo kosmičke celine, svodi život na subjektivnu masu individualne interpretacije. Kao što bi Erhard rekao, “ako si to radio, onda mora da je dobro”.. Ovakav rezon opravdava ubistva, krađu, zlostavljanje dece i silovanje. Kada biblijski religiozni ljudi odbijaju da odigraju jaku ulogu svetskog vodiča, nastali vakuum ubrzo popuni suptilna prevara spiritualizovanog humanizma. Čak se i čovek definiše u božanskim terminima. Tvorac se gubi iz vida dok tvorevina preuzima ulogu da sama sebi bude božanstvo.

Sada je krajnje vreme da se biblijski religiozni ljudi probude iz dremeža. Nemojmo bulazniti protiv Nju ejdž pokreta kada je zapravo njegovo postojanje samo simptom naše duboke kome. “Ako uspemo da uhvatimo pogled na tu slavnu viziju, možda bismo mogli da odbacimo naše uzaludno putovanje u Tarsis i da zajedno sa Jonom shvatimo da je prihvatanje Božjeg suda zapravo prihvatanje Njegove milosti.”⁹

Četvrto poglavlje **TEHNIKE**

U prethodnim glavama smo ukratko pregledali opštu filozofsku pozadinu i nastanak Nju ejdž pokreta u današnjem svetu. Unutar ovog pokreta možemo naći i “holističko zdravlje” - raznoliki skup tehnika isceljivanja. Mi moramo posedovati dubinsko poznavanje porekla i detalje nekih od ovih metoda.

“Svako ko ne izučava ozbiljno Bibliju i ne potčini svaku želju i životni cilj tom nepogrešivom testu, i svako ko ne traži Boga u molitvi da bi poznao Njegovu volju, nesumnjivo će zalutati sa pravog puta i pasti pod Sotoninu prevaru... Njegove sluge i dalje tvrde da mogu da isceljuju. Svoju

moć oni pripisuju elektricitetu, magnetizmu i takozvanim 'simpatetičkim lekovima'. Zapravo, oni su samo kanali za Sotonine električne struje. Ovim posredstvom on baca svoje čini na ljudska tela i duše.”¹

Nijedan drugi tekst mi nije toliko privukao pažnju koliko ovaj sažeti opis tehnika kojima se zapravo Sotona služi. “Sotonine električne struje” su precizan opis koncepta “energetskog polja” koji dominiraju nad mišljenjem holističkog zdravlja. Počev od očiglednijih veza, nadam se da će i suptilniji oblici ove prevare biti jasniji.

U knjizi pod naslovom *Studije čovekove aure – srednji nivo (Intermediate Studies of the Human Aura)*, Džual Kul (Djwal Kul) predstavlja koncept spoljašnjeg “energetskog polja” ili “aure”, za koji veruje da je sada i naučno potvrđen.

“U prethodnih nekoliko godina su preko Kirlijanove fotografije i eksperimenata sa biljkama naučnici postulirali teoriju L-polja kao detaljnog plana i programa života i sile-polja energije koja se može posmatrati i fotografisati bilo naučnim instrumentima ili ovom specijalizovanom fotografijom koja ne koristi ni fotoaparat ni sočiva... Čovek je na pragu da otkrije Više Sopstvo.”²

“Aura” se zasniva na teoriji “da je svaki predmet obuhvaćen poljem magnetne energije koje služi kao posrednik za međudejstvo drugih energija prisutnih u njegovoj neposrednoj okolini. Ovo polje magnetne energije ili MEF [Magnetic Energy Field] sastoji se od sedam zraka povezanih sa žlezdama endokrinog sistema. Sklad i ravnoteža svakog čoveka i stepen i kvalitet svake žlezde mogu se utvrditi bilo subjektivnim posmatranjem aure, što su u stanju da izvedu neki ‘ekstrasensi’, ili njenim objektivnim posmatranjem, uz upotrebu specijalne vrste stakla koja se zove Kilnerov ekran.”³

Odmah primećujemo da ovo nisu fiziološki pojmovi. Umesto toga, ove pojave se opisuju u subjektivnim, metafizičkim terminima što od čoveka traži da bude “podešen” za ove sile da bi ih opisao. Čak i prividan naučni izgled ne uklanja potrebu za “ekstrasensom” koji bi operisao njima. Veoma sofisticovana naučna oprema sa broječanicima, dugmičima i skalama ne negira činjenicu da u ovoj takozvanoj “nauci” radnik mora biti senzitivniji od većine ljudi. Zapravo, sa sve većom senzitivnošću, radniku više možda neće ni trebati uređaji! Na kraju će biti u stanju da predskazuje budućnost ili da donosi dijagnostičke sudove, a da ni ne vidi pacijenta. Ova tehnika se zove radiomika ili psihotromika i ne zasniva se na objektivnim mehanizmima.

Sedam “zraka” polja magnetne energije nisu ništa drugo do hinduistički koncept “čakri” ili fokalnih energetskih tačaka. Dok mnogi autori pokušavaju da obrađuju ideju o auri i čakri kao nekakav celoviti, fiziološki i prirodni proces kod svih ljudi, Džual Kul u neverovatnom odgonetanju religioznih termina i mističkom načinu govora, pomaže nam da sagledamo pravo poreklo ove ideje.

“Sedam centara vašeg bića služe za oslobađanje Božje energije... Ovih sedam centara predstavljaju sedam ravni svesti. Mi Boga doživljavamo različito na različitim frekvencijama... Šta je stoga dostojno da nasledi Boga? Jedino je Bog dostojan Boga. Ukoliko ne osetimo sebe same u Bogu i KAO BOGA, nećemo ni smatrati da smo dostojni Boga. Stoga je ono što nasleđuje besmrtni život zapravo besmrtni tok Božji koji mi preuzimamo kao sopstveni tok preko čakri.”⁴ (dodat naglasak)

Ljudsko biće je sada, kao Božja tvorevina, na vrhuncu bogohulne drskosti, preuzelo na sebe Božje sveznanje. Ovo stvara neprekidan niz jačanja moći, koji se povezuje sa piramidom po formi i

filozofiji. Iako je “čakra srca” najvažnija, a “čakra grla” predstavlja centar kontrole energije, ipak je “krunska čakra” ta koja dopušta kontrolu nad vremenom i prostorom i “poznanjem svih stvari”. Spirala je ciklični geometrijski crtež koji se koristi za ilustraciju napretka ka “božanstvu”. Za one koji se drže teorije aura i čakri, ovo prisvajanje Božje sile ne daje mnogo razloga za zabrinutost, jer za njih ne postoji Bog, osim boga koga su razvili u sopstvenoj svesti.

Pre nego što ostavimo ovo proučavanje geometrije aure, važno je biti svestan njene veze sa današnjim simbolom medicine. Tu ćemo naći još jednu spiralu, koja se sastoji iz “četiri latice koje stvaraju osnovu nalik osmicama – odnosno kaducejev tok – koji prolazi kroz čovekovo srce i dostiže svoj vrhunac u kruni života... Izbija bela svetlost nalik na hiljadu sunaca na nebu kao fohatička emanacija večnog Logosa”.⁵ Simboli “krsta” i “kaduceja” su međusobno isprepleteni. Na kaducej se u zapadnom svetu gleda kao na simbol isceljenja, ali je on nažalost duboko svojstven paganizmu i mitologiji. Asklepije je bio bog isceljivanja koji je nosio čvornovati štap ili krst oko koga se obavija zmija. Krst na kome je Isus raspet bio je mrski simbol satanizma, čime je ovaj oblik smrti napravljen da bude još više strašan i ponižavajuć za našeg Spasitelja. Okultni simbol zmije je takođe upleten u nemoralne paganske faličke kultove. Krst i zmija su simboli koji se koriste da bi se predstavila okultna filozofija čakri i aura, koje se takođe dovode u vezu sa ovim oblikom klanjanja samom sebi.

Svako od sedam čakri pripisuje se određena boja – jedna od sedam “prirodnih” boja – crvena-narandžasta-žuta, zelena, tirkizno-plava i ljubičasta. Ove boje stoje u osnovi terapije bojama, što je još jedna od Sotoninih zamisli u oblasti medicine, dijagnostike i terapije. Čak i ako je istina da neke boje bolje izgledaju na jednoj ili drugoj osobi, kao i da su neke boje “tople” ili “hladne”, sama terapija bojama je duboko ukorenjena u spiritizmu. Dodavanjem osme boje, crveno-ljubičaste (margenta), kolor-terapija pravi oktavu čime se omogućava dodavanje muzike u terapijski plan. Čak i kičmena terapija se može harmonizovati sa tim sistemom, pošto postoji 24 pršljenova. Takođe se mogu koristiti i 24 zodijskih znakova. Tako se kreira proširenje čakri ili aure na boje, muziku, kiropraktiku i zodijak. “Postoje tri osnovna načina na koji se kolor-terapija može primenjivati: (a) kroz obojene tkanine, zidove i svetlo, (b) putem stvaranja mentalnih slika, savetovašta i asistiranje meditacije i (c) kroz projekciju, i to na duhovnom nivou, u bilo koga bilo gde.”⁶ Ovi metodi i tehnike prosečnoj osobi deluju bezopasno, ali učestvovanje u njima zapravo dovodi čoveka u šake Sotoni. Takva osoba ima sve manje osećaja za to da je krenula putem nizbrdo.

“Terapija dragim kamenjem” predstavlja još jednu granu teorije o aurama. Različiti dragulji se dovode u vezu sa znakovima zodijaka, numerologijom, bojama i čakrama. Nakon što je medijum utvrdio pravi tretman draguljima za “povećanje energije”, osoba može ili nositi dragi kamen na sebi, okačiti ga na radnom mestu ili ga staviti u vodu za piće. Kristali imaju naročitu vrednost u ovoj okultnoj veštini. Samim tim je iznenađenje videti kako kristali vise na prozorima domova biblijski religioznih ljudi ili automobila. Praksa terapije draguljima je vrlo drevna i predstavlja osnovu za izradu nakita i ukrasa. Za naivne ljude kristalna prizma možda izgleda krajnje bezazleno i “lepo”, ali ona može predstavljati otvorena vrata za Sotonin uticaj. Lično sam video kako ljudi koji se bave ovom “veštinom” publici pokazuju “energiju” dragulja uz pomoć elektronskih “rašlji” ili “veštičjeg štapa”. Korišćenje “rašlji” za ovu okultnu veštinu se ništa ne razlikuje od njihove upotrebe u nalaženju vode, minerala ili nafte (videti peto poglavlje).

Čitalac mora jasno razumeti principe koje predstavlja aura jer će oni činiti osnovu našeg istraživanja drugih tehnika holističkog zdravlja. Prvo, teorija predviđa silu spoljne energije. Važno je napraviti razliku između ove spoljašnje sile i pravih električnih impulsa u nervnom sistemu. Samo kao podsetnik: svaki anatomski nerv provodi od aksona do dendrita električnu struju koju može detektovati i meriti svaki čovek uz pomoć standardne električne opreme. Takođe je tačno da svaka ćelija ima električni spin, što je koncept koji sada formira osnove dijagnostičke tehnike. Ni jedno od ovih nije “aura”. Ljudi koji se bave metodama mističkog isceljivanja koriste auru za demonstriranje spoljašnje energije, na koju veruju da utiču misli i unutrašnje zdravlje. Osim toga, nju mogu videti samo oni koji su inicijati ili koji su “prirodno senzitivni” ili medijumistički.

Na drugom mestu, u vezi sa aurom i njenim izučavanjem postoji karakteristično spiritualno svojstvo. Monistička misao obrazuje osnovu za ovo spiritualno svojstvo u kome nema karakterističnog, izdvojenog Boga. Naprotiv, jedan je sve i sve je jedno. Istu ovu izjavu čujemo kako od današnjih sveštenika koji zastupaju ideju da je Bog mrtav, tako i od drevnih hinduista.

U narednim poglavljima ćemo videti kako su ove misaone niti utkane u druge tehnike.

Peto poglavlje **KLATNO I RAŠLJE**

Nakon što je svečano pročitala Hristove reči iz Biblije: “Još vam kažem: Ako se dva od vas slože na zemlji da se za što mole, daće im Otac moj koji je na nebesima”, hrišćanska isceliteljka je pognula glavu da se iskreno pomoli. Potom je pažljivo podigla klatno nad pacijentkinjom i počela da određuje koju travu treba koristiti za lečenje. Ako bi se klatno kretalo u smeru kazaljke na satu, to je značilo da treba koristiti sladak koren, a ako bi se kretalo suprotno od kazaljke na satu, trebalo bi izabrati koru ribizle. Pacijentkinjine oči su bile pune suza zahvalnosti i divljenja dok je gledala kako se klatno kreće u različitim smerovima dok mu isceliteljka postavlja pitanja. Već je pokušala kod nekoliko doktora zvanične medicine, koji nisu uspeali da pronađu uzrok njene bolesti i samo su joj prepisivali lekove koji bi neutralisali neželjene efekte u lečenju njenih simptoma. Upotreba klatna je delovala tako jednostavno, trave tako prirodno, a ljupka iskrenost njene susetke hrišćanke bila je tako ohrabrujuća. Već se osećala bolje.

Upotreba klatna za dijagnozu i lečenje ljudskih bolesti predstavlja drevnu veštinu proricanja na osnovu koncepta “ujedinjenih energija”. U cilju sticanja kredibiliteta i razumevanja, zagovornici ovog metoda objašnjavaju da telo poseduje energetsko polje koje može biti ugroženo bolešću. Klatno reaguje na ove smetnje tako što se klata unutar magnetnog polja koje je tako stvoreno. Ovim metodom se takođe mogu testirati i homeopatski lekovi da bi se videlo da li će biti od pomoći pacijentu. Ovakav način razmišljanja dolazi uz objašnjenje o aurama i čakrama koje smo već proučili.

Klatno može biti bilo kakav teži predmet vezan koncem; može se uzeti čak i matica za zavrtanj. Može se koristiti zasebno ili zajedno sa veoma sofisticovanim medicinskim aparatom. Sama

naprava nije po sebi toliko važna; nema nikakve veze da li je prosta ili komplikovana. Bitno je da klatno drži “senzitivna” osoba, koja veruje u njegov rad i prima signale od njega. Ova činjenica se svaki put iznova potvrđuje jednim primerom koji predstavlja najsofistikovaniji oblik ove terapije – reč je o radiesteziји. Iako je uređaj koji se koristi pun dugmića, skala i broјčanika, što je “senzitivniji” iscelitelj, to je manje potrebno klatno!

“Radiesteziја je, praktično, jedan vid psihometriје, koja se radi uz pomoć mehaničke naprave. To ne priznaju uvek svi, ali činjenica je da jeste tako. Mehanizam koji se koristi mogu biti obične rašlje, klatno, komplikovana Abramsova ‘kutija’, ili jedna od mašina koje se koriste za rad koji se danas naziva ‘radiesteziја’ ili ‘radionika’... Danas oni koji koriste različite tipove dijagnostičkih mašina povezanih sa radiesteziјom priznaju da je za uspešan rad potrebno da bude prisutan specijalan tip čoveka koji operiše sa tim uređajem... Otud sledi da će preciznost ili nepreciznost dijagnoze putem radiesteziје zavisiti od svih uobičajenih činilaca povezanih sa parapsihološkim i medicinskim radom – iskustva, ličnosti i svesnih ili nesvesnih parapsiholoških sposobnosti radnika... Pošto za ovakve tretmane tvrde da ‘daljina nema nikakve veze’, to samo po sebi odbacuje bilo kakvu verovatnoću da je stvarna sila isceljenja eterična ili fizička. Takva tvrdnja je u sukobu sa svim onim što se zna o zakonima koji upravljaju zračenjem energije na fizičkom nivou... Ono što mi hoćemo da naglasimo je da dotične dijagnoze i tretmane treba smatrati kao parapsihološke ili ekstrasenzorne fenomene, kao i da se tvrdnje da se oni zasnivaju samo na fizičkoј nauci i njenim poznatim zakonima ne mogu proveriti”.¹

Drugi medijumi, kao na primer Džordž Delavor (George Delawarr), odveli su radioniku korak dalje i razvijali fotografije iz uzorka krvi jednog pacijenta udaljenog na stotine kilometara. U jednom slučaju je razvijena stvarna slika fetusa iz krvnog uzorka majke koja je bila udaljena stotinak kilometara! Čak i same parapsihologe frustrira činjenica da njihov rad retko kad može da se ponovi. Delavor je 1958. priznao da se tehnika zasniva pre na ličnoј sposobnosti samog izvršioca nego na napravi koja se koristi.²

Upotreba klatna je povezana sa drugom podjednako sumnjivom praksom. Jedna od njih je i homeopatija (vidi deseto poglavlje). Haneman (Hahnemann), osnivač homeopatske medicine, postavio je teoriju o “mijazmima”. Ovi “toksični faktori” su posledica loše lečenih (kako se pretpostavlja, lekovima standardne medicine) zaraznih bolesti. “Mijazmi” kvare telo i potom, osim zaražene osobe, onečišćuju i buduće naraštaje. Dve slične zarazne bolesti bi zapravo neutralisale jedna drugu ili bi simptomi mogli da se “izbalansiraju” i neutrališu jedan drugog. Šuga i tuberkuloza bi bili jedan primer ovakve reakcije prema “teoriji mijazma”.³ Kasnije su ovi koncepti prošireni i obuhvatali su razne proteine za koje se mislilo da ih ima previše ili premalo u organizmu. Upotreba klatna bi pomogla u postizanju ravnoteže kod ovih problema, time što bi pomogla iscelitelju da odredi koji bi dodaci vitamina, minerala i lekovitog bilja bili “anti-mijazmički”. Ovi koncepti su stvorili veći deo osnove za ideju o “toksinima” i “ravnoteži” koju tako često srećemo u industriji zdrave hrane. “Naučno lukaviji” stručnjak za dodatke ishrani će govoriti u terminima RNK i DNK napitaka kada govori o ovim jednostavnim proteinima.⁴ (Naravno, i profit organizacija koje ih prodaju će se shodno tome uvećati.)

Dijagnostika sa klatnom i radiesteziја su u Evropi postali popularni početkom 20. veka, i to u velikoj meri zahvaljujući nesvakidašnjim sposobnostima francuskog opata Mermea. Njegov “dar”

mu je omogućio ne samo da isceljuje, već i da nalazi vodu, blago i minerale. Dobro zapamtite da je Merme, bez izlaženja iz kuće, mogao da upotrebom klatna nad mapom pronađe vodu na daljini od 10.000 kilometara!⁵

Ljudi koji koriste klatno izjednačavaju svoj rad sa “vodenim veštičarenjem”. Pošto je ovaj vid predskazivanja šire prihvaćen u opštoj javnosti, pretpostavlja se da će ovo udruženje prihvatiti i upotrebu klatna. Nažalost, vodeno veštičarenje ima slične prljave veze sa okultnom naukom. To možete sami da proverite u okultnoj literaturi. Robert H. Leftvič (Leftwich) otvoreno priznaje da su njegovo znanje i veština došli putem okultne nauke.

“... Oduvek sam se veoma interesovao za sve oblasti ekstraosetljivog opažanja i okultnog. U naporima da uvećam svoje znanje, tokom godina sam stekao prilično veliku biblioteku, iz koje sam tada mogao da dođem do mnogih informacija o rašljarstvu.”⁶

Iz ove pozadine Leftvič pokušava da objasni neobične moći koje sada poseduje. Nije baš spreman da prizna da su zle, ali priznaje da su definitivno “nesvesne nadnormalne kognitivne sposobnosti”. Pošto se ova sposobnost nalazi prvenstveno u glavi, on barem može da predvidi mogućnost da iz svega proistekne zlo.

“Istorija nije promenila osnovne karakteristike čovečanstva. Današnji rašljari su potpuno nesvesni sila kojima upravljaju; oni ne shvataju potencijalnu silu koja im stoji na raspolaganju. Iako se stalno koristi na dobrobit čovečanstva kroz isceljivanje i druge korisne radnje, ova sila isto tako lako može da se kanališe duž različitih koloseka u cilju dovođenja do gotovo neograničenih dometa u mnogim drugim oblastima, uključujući i aktivnost usmerenu protiv društva. Kada se ove sile udruže sa sposobnošću da se svesno stvaraju okolnosti, tada se mogu ostvariti skoro sve želje.”⁷

Ja bih svakako mogao da podržim tezu da većina rašljara nije svesna sile sa kojom radi. Oni koji traže isceljenje od klatna ili nalaze vodu uz pomoć rašlji, moraju da gledaju i dalje od neposrednih rezultata i da sagledaju mogućnosti loših posledica.

U cilju dalje demonstracije puta veštičarenja kroz ove vidove terapija, pogledajmo naredni citat.

“Temeljni je koncept, međutim, da čovek poseduje eterični ekvivalent koji je u normalnom stanju svesti isto što i fizičko telo, ali u zavisnosti od njegove prirodne periodičnosti ili bioritma, taj ekvivalent se može delimično ili potpuno projektovati iz tela. U ovakvom stanju, on je često u mogućnosti da vidi sebe kao zaseban entitet i, nakon izvesnog iskustva, može da projektuje svoje nematerijalno telo ili, kako se ono ponekad naziva, ‘nosač duše’, na popriličnu razdaljinu od fizičkog tela, iako je obično veoma svestan postojanja vanmaterijalne povezanosti između jednog i drugog.”⁸

Sada imamo posla sa “astralnom projekcijom”, reinkarnacijom i duhovnim telima. Najnovija knjiga Bena Hestera, *Rašljarstvo – uvod u skrivene okultne sile (Dowsing – An Expose' of Hidden Occult Forces)* kaže:

“To moramo ponovo reći: učestvovati u rašljarstvu znači izabrati kome ćete služiti. Liberalni religiozni ljudi, kao i oni koji nisu religiozni, ismevaju pomisao da kada birate da se bavite rašljarstvom, to je kao da sklapate pakt sa Sotonom. Međutim, ipak je činjenica da bilo kakvo bavljenje okultnim podrazumeva da se zahteva lojalnost. Ukoliko ovo nisu elementi nikakvog pakta, onda smo možda samo zapeli oko značenja reči.”⁹

Uprkos dokazima iz spisa kako magova tako i onih koji ih kritikuju, ima onih koji još uvek

smatraju da je ovde reč o “neutralnoj” fizičkoj sili koja se može upotebiti i za dobro i za zlo. Ako je zaista reč o prirodnoj, neutralnoj i fizičkoj pojavi koja sledi prirodne zakone, zašto se onda sve grane na drvetu ne savijaju nadole kada su iznad vode? Ako je reč o nekoj opštoj prirodnoj sili, razmišljajte samo šta bi se desilo ako bi vam pas nosio štap iznad podzemnog izvora vode. Da li vidite kako se psu pomera štap u ustima? Ili zamislite koliko bi bilo teško nositi naramak pruća preko potoka ili reke. Da li je to fizički zakon? Nikako – reč je o okultnoj veštini.

Sledeća priča o kontaktu jedne religiozne porodice sa sotonskom praksom dijagnostike uz pomoć klatna je poučna i otkriva mnoge stvari. Nakon nekih loših predosećanja, otac porodice je zakazao sastanak sa jednom “isceliteljkom”:

“Svuda me je pregledala klatnom. Ponekad bi, dok bi me pregledala, izgubila tu moć, pa bi uzela nekoliko koštica od kajsijske, pojela ih i onda bi joj se moć povratila. Takođe mi je izvela i tretman refleksa na stopalima. Po njenom klatnu, falio mi je vitamin E i mangan. Tada je koristila mesingano dugme kao klatno. Kasnije sam od isceliteljke naučio kako da koristim vitalnu terapiju u kombinaciji sa klatnom... U to vreme je moja žena počela da ima probleme sa disanjem... Odveo sam je da je isceliteljka pregleda. Falilo joj je dosta vitamina B-6, folne kiseline i mangana... Potom je dobila i napade. Po klatnu, problem je nastao zbog crvene boje u nekim višnjama koje je pojela... Mislim da već sada možete da zaključite da smo živeli život prema tome kako se kretalo klatno. Jedna od mnogih stvari koje smo uradili zbog klatna je da iznesemo odeću na žicu na sunce, kao i na zemlju u naporima da odeća postane pozitivna. Odeću smo stavljali tamo gde je klatno pokazivalo da je najbolje mesto... Ja bih razvrstavao odeću uz pomoć klatna da bih znao šta treba da se pere zajedno. Onda bih vršio vitalnu terapiju na svakoj turi veša za pranje sve dotle dok klatno ne bi prestalo da se kreće i dok ne pokaže da je veš pozitivan... Jedan od sinova, Majkl, imao je povremene glavobolje. Klatno je pokazivalo da je problem u šećeru... Za jednu glavobolju klatno je pokazalo da je stvar u plavim papirnim maramicama koje je koristio. Drugi put je bio problem u plavim čarapama koje je nosio ili u lastišu u trenerci oko struka... Ako nismo bili van kuće ili u društvu drugih, skoro uvek sam proveravao sve što jedem da vidim da li jedem samo ono što je dobra hrana za mene – barem prema tome šta govori test sa klatnom.”¹⁰

Tako je klatno kontrolisalo čitav život ove religiozne porodice sve dok otac nije posumnjao na poreklo ovog metoda prirodnog isceljivanja. Izgledalo je kao da klatno radi neverovatno dobro tog ponedeljka ujutro, sve dok mu u toku vožnje ka poslu nije

“...došlo da pevam o Božjoj ljubavi, pa sam i zapevao. Par pesama za koje se baš sećam da sam ih pevao su: ‘Voleo bih da ti kažem šta mislim o Tebi’ i ‘O, dođi ti, zdenče svakog blagoslova’. Dok sam vozio i pevao o Božjoj ljubavi palo mi je na pamet da pokušam da koristim klatno dok pevam. Uzeo sam klatno i podigao ga iznad ruke, ali se ono nije mrdnulo. Kasnije sam ga podigao iznad jela za ručak, i opet ništa – bilo je potpuno mrtvo. Ne moram da kažem da sam se vrlo stresao i prepao... Dobio sam odgovor! Osećao sam se kao da mi je pao kamen sa srca. Uzeo sam klatno i bacio ga u šumu što sam dalje mogao. Od tada više nisam uzimao klatno u ruke. Bogu se zahvaljujem svaki dan zbog zaštite i izbavljenja od Sotonine vlasti.”¹¹

U cilju zagovaranja upotrebe klatna i rašlji tvrdi se da su navodno neki poznati religiozni ljudi podržavali rašljarstvo, ali za tako nešto nema nikakvih dokaza.¹² Nepostojanje osude ovog čina svakako da ne predstavlja podršku istom.

Biblija osuđuje okultno proricanje otkako se beleži njena istorija. 1518. godine Neki teolozi su rašljarstvo nazvali “Đavoljim poslom”. Ovaj stav je u velikoj meri preuzet iz starozavetne izjave koja jasno govori protiv korišćenja “štapa” za proricanje.¹³ Ja verujem da je apostol Jovan video ovakvo čudo na delu kod šestog anđela iz Knjige Otkrivenja 16. poglavlje. U svom figurativnom jeziku on je precizno opisao pokret holističkog zdravlja udružen sa bujicom istočnjačkih religija i neopaganizma u kome je fokus na sopstvenoj ličnosti.

“Šesti anđeo izli čašu svoju na veliku reku Eufkrat. I presahnu voda njezina, da se pripravi put kraljevima koji dolaze od istoka sunčanoga. I videh iz usta aždajinih i iz usta zverinih i iz usta lažnog proroka, gde iziđoše tri nečista duha, kao žabe. Jer su ovo duhovi đavolski, koji čine čudesu i izlaze ka kraljevima svega sveta, da ih skupe na boj za veliki dan Boga Svedržitelja.”¹⁴

Šesto poglavlje

AKUPUNKTURA I REFLEKSOLOGIJA

Prema kineskoj tradiciji, otkriveno je da su ratnici koji bi bili ranjeni strelom u određena anatomska mesta dobijali anesteziju ili utrnulost na drugim mestima u telu. Tokom perioda od 1500 godina, sastavljen je pisani pregled akupunkturne prakse i objavljen pod naslovom “Nei Čing”. Prvi od ovih 34 tomova napisan je pre 4000 godina. Samim tim su – ukoliko bismo prihvatili starost ovih dokumenata – oni pisani u periodu ubrzo posle svetskog Potopa, pa sve do Mojsijevog vremena. Slavni i uvažavani lekari u Kini bavili su se akupunkturnom veštinom u isto vreme kada je Hrist koristio silu od svoga Oca za isceljivanje. Kažu da je Pijen Čue, lekar iz ovog doba, putem akupunkture iscelio pacijenta u komi. Nakon ovog isceljenja usledilo je dvadeset dana lečenja travama, što je dovelo do potpunog izlečenja pacijenta – princa, čija je sahrana morala da se otkaže.

Iz iskustva ranjenih ratnika razvio se koncept da veličina rane ne utiče na efikasnost terapije ubodima ili akupunkture. Stoga je bilo moguće koristiti pribor od kamena koji je bio tanji i manji po veličini od strela, što je činjenica koja mora da je ohrabivala pacijente. Vremenom je pribor od kamena zamenjen drvetom ili bambusom. Kasnije su korišćene metalne igle, što je terapiju učinilo još efikasnijom.

Iako je akupunktura imala dug i slavan istorijat u Kini, u periodu od 1929-1958 stavljena je van zakona. Na insistiranje supruge predsednika Maoa, ponovo je stekla naklonost politike u previranjima tokom “kulturne revolucije”. Kada su Sjedinjene Američke Države, tada pod predsednikom Niksonom, ponovo uspostavile kulturne veze sa Kinom, savremeni naučnici sa zapada su po prvi put proučili akupunkturu.

Smatra se da je akupunktura efikasna time što “deblokira” smetnje unutar spoljašnjeg energetskog sistema. Ovaj koncept je potpuno nepovezan sa anatomskim nervnim sistemom, venama, arterijama i limfnim čvorovima, što su pažljivo dokumentovali naučnici svih naroda i religija po kliničkim centrima širom sveta. Za razliku od anatomskih saznanja, energetski sistem akupunkture je sličan “auri” iz hinduističkog sistema, o čemu smo govorili u prethodnom poglavlju. “Teorija koja stoji iza akupunkture je da u telu postoje dvostruki tokovi energije zvani ‘jin’ i ‘jang’, a koje obuhvata sveopšta koncepcija energije poznata kao ‘či’ ili ‘životna snaga’”.¹ Kao i sa

sistemom čakri, ova energija se posmatra kao deo sveprožimajuće univerzalne sile koja je nastala iz kosmičkog “mesta koje je tamo negde”. Jang je potekao iz Sunca i zvezda i predstavlja se kao dominantno, dobro, pozitivno i muško. Kao njemu suprotstavljena sila, jin je potekao iz zemlje i Meseca i predstavljen je kao zlo, negativno i žensko. Prema ovom teorijskom sistemu, večna potraga za mirom, zdravljem i srećom, kako za pojedinca, tako i za svemir, predstavlja ravnotežu ove dve suprotstavljene sile.

Na površini tela je ova energetska sila navodno organizovana u 24 kanala ili meridijana koji se protežu po dužini tela, od glave do prsta na nozi. Ovi meridijani odgovaraju unutrašnjim organima opšte poznate anatomije (to jest, pluća, stomak, srce, itd.). Međutim, postoji nekoliko prilično neobičnih celina kao što su “trostruki grejač” i “cirkulacija”, koji se ne uklapaju ni u jedan poznati anatomske deo tela! Ljudima odgovara da ovu činjenicu zanemare prilikom većine savremenih diskusija na ovu temu.

Duž meridijana postoje tačke “niskog otpora”, a to su zapravo akupunkturna mesta. Ona se stimulišu tupim pritiskom, pomeranjem mehaničkih igli, električnom strujom i paljenjem delova lišća ili mešavine lekovitih trava. Tradicionalno postoji više od 800 akupunkturnih tačaka, mada savremeni terapeuti “otkrivaju” i nove. Izgleda da broj tačaka koje su potrebne za anesteziju prilično varira. Standardna torakotomija, koja otvara grudni koš putem zasecanja dugačkog 15-20 cm i uklanjanja rebra, obično zahteva 18 mesta. Međutim, u skorije vreme neke hirurške klinike sada koriste samo jedno. U nekim slučajevima se igle uopšte ni ne koriste za totalnu anesteziju.² Ovakvo ogromno variranje u tehnici svakako da povlači pitanje subjektivnosti i prilično se ne uklapa sa fiziologijom.

Prema kineskom učenju, čak i spoljašnje uho predstavlja čitavo telo u “mikrokosmosu” i može se koristiti za dijagnozu i lečenje. Tvrdi se da se meridijanske linije uklapaju u anatomske i fiziološke principe; međutim, nisu izneti ozbiljni dokazi koji bi dokumentovali ovu pretpostavku.

Uprkos ovim slabostima i nedostatku racionalnog fiziološkog objašnjenja, akupunktura ipak funkcioniše u nekim slučajevima. Izvestan procenat ljudi koji dobijaju ovakav tretman će imati dovoljno anestezije za hirurški zahvat. Pacijenti koji su prilično stoički i pasivni biće mnogo prilagodljiviji na ovaj oblik terapije nego oni koji su nezavisniji i agresivniji. Iz ovog razloga je malo verovatno da će anestezija uz pomoć akupunkture ikada preći u širu upotrebu u hirurškim procedurama u zapadnom društvu, čak i ako se možda prihvata kao “rekreativna medicina” ili kao oblik društvene terapije.

Dr Džon de Romane (John de Romanett) u svojoj knjizi *Akupunktura, mesmerizam i hipnoza* (*Acupuncture, Mesmerism and Hypnotism*) iznosi jake tvrdnje da postoji odnos između akupunkture i hipnoze. Njegova teza se zasniva na konceptu jednoličnih, ponavljajućih stimulacija putem igala, električne struje ili zvuka. On ukazuje na to da se čak i životinje mogu hipnotisati i dovesti pod anesteziju putem ovih metoda.³ Njegova zapažanja potvrđuje Dr Vilijem Krejper (William Krapner), a objavljene su u časopisu *Journal of the American Medical Association* od 15. maja 1972.

Izgleda čudno to što religiozne ljude privlače tehnike sa malo ili nimalo veze sa fiziologijom, stvorene u spiritističkoj kulturi, a kojima se u velikoj meri bave oni koji veruju i promovišu anti-biblijsku filozofiju. Ali zaista je tako! I mnogi ljudi se otvaraju za laži istočnjačke filozofije zasnovane na pokušaju da se u ravnotežu dovedu suprotnosti, kao što su dobro i zlo, ili muško i

žensko. Biblijska religija je, nasuprot tome, zasnovano na biblijskoj istini o trijumfu dobrog nad zlim.

Dva religiozna autora, koji su dali neke vrlo korisne komentare na pokret holističkog zdravlja, koriste se neuobičajenim rečima dok predlažu da se prihvati akupunktura kao praksa.

“Na prvom mestu, mi predlažemo da se ulazak u carstvo drevne kineske medicine obavi iz samo jednog specifičnog razloga: lečenja hroničnog bola uz pomoć terapije kontra-stimulacijom, kao što su igle ili električna stimulacija, kada su ostali metodi neuspešni ili samo delimično uspešni... Mi smatramo da je važno da terapeut razmišlja u terminima mehanizama u nervnom sistemu, a ne u terminima meridijana i životne energije.”⁴

Nažalost, ovaj način rezonovanja je sličan onom kojim se poslužio kralj Saul kada je opravdavao odlazak kod veštice u En-Doru. Doduše, Saul zaista pre toga “beše istrebio iz zemlje one koji zazivaju mrtve i proriču budućnost”.⁵ Ali je sada Samuilo bio mrtav, a David je bio pomazan za kralja kao nedvosmisleni naslednik trona. “Gledajući vojsku Filistejsku, Saula obuže strah i srce mu jako uzdrhta. Saul upita Gospoda, ali mu Gospod ne odgovori ni u snu, ni preko Urima, ni preko proroka. I Saul reče slugama svojim: Tražite mi koju ženu koja zaziva mrtve, da otidem k njoj i upitam je.”⁶

Prividan nedostatak alternativa nije dobar razlog da pribegnemo metodama koje su nesumnjivo za osudu i koje bi mogle da dovedu do našeg večnog uništenja. Koliko god da to zvuči surovo, možda je bolje izdržati hroničan bol nego se prepustiti iscelitelju ili tehničari koja je nedvosmisleno protivna fiziologiji, logici i Bogu.

Važno je ipak istaći da postoje prave, fiziološke metode koje koriste fizioterapeuti i drugi lekari, a kojima se stimulišu nervi u organizmu i stvarno blokiraju putanje bolova. Ovi lekari ne pokušavaju da “dovedu energije u ravnotežu”. Za razliku od toga, stimulacija nerava u telu može da blokira osećaj bola i od velike je pomoći kod mnogih problema sa hroničnim bolovima. Primer za ovu metodu je nervni stimulator koji radi kroz kožu. Protiviritacija sa masažom takođe ilustruje isti metod. Kao što je često slučaj, laž stoji veoma blizu istine.

Refleksologija je bliski rođak akupunkture. Iako se smatra prihvatljivijom “zapadnjačkom varijantom” tehnike balansiranja energije, njeni koreni su duboko u spiritističkom tlu. U stvari, iste meridijanske linije u akupunkturi se primenjuju i u refleksologiji. Ova tehnika se zasniva na ideji da na površinama dlanova i tabana postoje centri energije koji su povezani sa telesnim organima. Nožni palac u refleksološkoj praksi ima značajnu važnost. U mističkoj zoroastrijskoj tradiciji, nožni palac je takođe važan kao veza sa umom i navodno može da donese sklad telu. Opet se navodi ideja “zakrećenja ili debalansa energije” kao uzrok bolesti. Masaža stopala ili ruke će, prema refleksologu, locirati male “kristale zakrećene energije”. Ovakvo zakrećeno mesto je obično meko na dodir i nestaje pravilnom masažom. Uprkos mikroskopskoj analizi kože i nervnog sistema ruke i stopala, ljudi koji su pažljivo proučavali ljudsku anatomiju nikada nisu uspeali da pronađu ove tačke energetskog zakrećenja. Ako refleksolog oseća nešto što ne postoji i manipuliše energijom koja se ne može pokazati, koji je onda razlog njegovog uspeha? Do “uspeha” zaista dolazi, a ponekad je i dijagnoza tačna. Postoje li okultističke osobine ove naizgled efikasne tehnike, koje su slične čitanju aure ili korišćenju rašlji? Za nas je ovo neugodno pitanje, jer mnogi “dobri” religiozni ljudi imaju veze sa refleksologijom, i kao terapeuti i kao pacijenti. U rasuđivanju ovog problema, važno je

ostaviti po strani osećanja, ponos i predrasude, i pažljivo analizirati ne samo neposredne rezultate, nego i večne posledice. Bog veoma jasno daje usmerenja putem Biblije, a ne putem nekakvog prilično nejasnog utiska na koji u velikoj meri mogu uticati lična osećanja i iskustva povezana sa delovanjem demona. Religiozni ljudi bi trebalo da bude u stanju da lako prepoznaju ovu tehniku kao opasnu, zbog njene veze sa “balansiranjem energije”, jer nam Biblija jasno kaže da se držimo podalje od “vraćanja”, odnosno povezivanja sa demonskom silom (ili bavljenja okultizmom).⁷

Sedmo poglavlje

PRIMENJENA I BIHEJVIORALNA KINEZIOLOGIJA

Kineziologija je proučavanje funkcionisanja, strukture i rada mišića. U poslednjih nekoliko decenija se mnogo toga saznalo u fiziološkim laboratorijama, što je formiralo osnovu našeg poznavanja fizičke aktivnosti. Prilikom fizičke rehabilitacije obolelih od paralize, od velike su pomoći podaci u vezi sa radom mišićnih grupa. Religiozni čovek može da pronade dobru vezu sa ovim tipom proučavanja, budući da se tu demonstriraju čuda u telu koje je stvorio Bog.

Za razliku od prave naučne kineziologije, primenjena i bihejvioralna kineziologija imaju vrlo malo veze sa pravim fiziološkim proučavanjem mišića.

1963. godine je hiropraktičar Džordž Gudhart (George Goodheart) povezao svoja proučavanja “akupunkture, masaže, akupresure, veoma opasnog okultnog sistema kundalini joge i terapije polarnosti” i otkrio primenjenu kineziologiju.¹

Osnovna teorija u ovome se vrti oko životne sile “či” i stoga je blisko povezana sa teorijom akupunkture i aurom. Primenjena kineziologija se koristi kao dijagnostičko sredstvo za lociranje “neravnoteža” u energetske poljima. Kako se tvrdi, ovom se metodom mogu odrediti neravnoteže i nedostaci u ishrani, okruženju, pa čak i nedostaci psihološkog karaktera. Kada se koriste specifični dodaci ishrani, kako tvrde ovi terapeuti, mogu se precizno utvrditi ove neravnoteže i nedostaci

služeći se jačinom ili slabošću mišića kao pokazateljem. Iako prosečan terapeut primenjene kineziologije možda koristi samo jednostavno testiranje izdržljivosti mišićnih grupa, za elektronsko beleženje količine energije koju troši mišićna grupa može se koristiti i veoma sofisticirana oprema, kao što je Cybex dinamometar ili Bio-My kineziometar. Dugmići, prekidači i razna aparatura pružaju tehnicima prividan ugled i naučni kredibilitet.

Sledeći citat iz *Ilustrovane enciklopedije nekonvencionalne medicine (A Visual Encyclopedia of Unconventional Medicine)* pomoći će u ilustrovanju čudne zbirke činjenica i fantazija koje formiraju temelj ove terapije. Sledeći komentar stoji ispod slike pacijenta koji leži na leđima dok terapeut vrši pritisak nadole na njegovu podignutu nogu:

“Na ovoj slici se testira ‘fascia lata’. Reč je o mišiću koji pomaže u savijanju butine, kao i njenom pomeranju pod uglom u odnosu na telo ka spolja i nazad. Pacijent leži sa licem okrenutim nagore i nogom podignutom pod uglom od 45 stepeni, okrenutom blago u stranu. Terapeut vrši pritisak sa spoljašnje strane noge ka dole i ka unutra. Ukoliko je mišić slab, to je pokazatelj crevnih problema ili zatvora, grčeva u debelom crevu, kolitisa ili proliva. Može se lečiti dodacima u ishrani.”²

“Fascia lata” je gust vlaknasti sloj koji pokriva mišić koji ga rasteže. Razni gastrointestinalni problemi koji se spominju imaju različite uzroke i ne bi mogli da se dijagnostikuju preko slabosti određenog mišića, a još manje preko njegove vlaknaste obloge. Pod velikim je znakom pitanja da li se ovi simptomi, koji mogu predstavljati bilo šta, od raka debelog creva pa do virusnog gastroenteritisa, mogu lečiti “dodacima ishrani”.

Doktor medicine Džon Dajamond (John Diamond) dodao je još jedan čudan koncept u primenjenu kineziologiju i nazvao ga bihejvioralna kineziologija (BK). Možda više iz svog proučavanja značenja reči “timus” ili iz svojih istočnjačko-mističkih sklonosti umesto bilo kakvog stvarnog poznavanja fiziologije tela – tek, zamislio je ideju da je timus (grudna žlezda) “glavna žlezda” i da kontroliše energiju meridijana. U svojoj knjizi *Vaše telo ne laže (Your Body Doesn't Lie)*, dr Dajamond pruža analizu porekla grčke reči “timos” (thymos), što je koren reči za “timus”. Anatom iz drugog veka Galen izabrao je reč timus da bi opisao mali, rozikasto-sivi organ smešten u prednjem delu grudne duplje. Galen u to vreme nije ništa znao o funkciji tog organa. Međutim, na njega je uticalo preovlađujuće značenje “timos” kao svesti ili duha.

Dr Dajamond govori o Džulijanu Džejnsu (Julian Jaynes) kao o autoritetu za “timos”. U Homerovoj *Ilijadi* su, kako kaže Džejns, bogovi “govorili” ljudima šta da rade i kako da se osećaju. U ovoj prvoj, “objektivnoj” fazi razvoja grčke svesti, timos je označavao spolja posmatrano kretanje ili aktivnost. Međutim, kasnije su glasovi bogova iščezli ili su pokazali podložnost greškama, što je pomelo smrtnike – pa je “timos” poprimio drugačiji karakter (druga faza) i preuzeo je aktivniju ulogu. Čovek se, u trenucima napetosti pred bitku, naprezao da čuje davno izrečene zapovesti. Od njegovog stresa je došlo do fizičkih promena – podizanja nivoa adrenalina, ubrzanja rada srca i odgovarajućeg “drhtanja u grudima”. Vremenom su ovi unutrašnji odgovori na stres povezani sa samim “timosom”. U subjektivnoj fazi navodne evolucije svesti, “timos” je smatran “posudom” u koju se može smestiti snaga. On je i personifikovan. “Timos” se obraćao čoveku (a i čovek “timosu”); davao mu je snage za ratovanje i podsticao ga na ljubav i na pobedu. Budući tako dobro upoznat sa čovekom, “timos” se počeo upoređivati sa njim i date su mu osobine koje su ga

izdigle iz carstva stvari u carstvo ličnosti.³

Praćenje razvoja Homerove “svesti” daje pregled osnova i početaka humanističke misli i teologije. Čovek najpre postaje nezadovoljan “Bogom koji je tamo daleko”. To nezadovoljstvo je dovelo do ideje “Ja sam svoj bog”. Bog je onda postao nalik čoveku, a humanizam je postao izvor znanja i snage.

S izuzetkom ovog filozofskog iskoraka u dodatku knjige, dr Dajamond uglavnom predstavlja bihevioralnu kineziologiju u fiziološkim terminima. Pošto smo izgradili određen nivo strahopoštovanja prema medicinskoj profesiji, ove ideje, kada ih iskaže jedan doktor medicine, lako mogu da odvedu ljude u samu praksu bihevioralne kineziologije.

Ja verujem da je od značajne važnosti to što je ovo kvazinaučno objašnjenje odnosa između grudne žlezde i “energije” veoma srodno teoriji o “čakrama”, iznetoj u četvrtom poglavlju. Pažljivo uočite kolika je sličnost u razmišljanju između sledeće dve izjave.

“Glavno otkriće bihevioralne kineziologije je da grudna žlezda prati i reguliše tok energije u sistemu meridijana... Kontrolor protoka energije u telu je grudna žlezda. Iz dana u dan, iz časa u čas, ona prati i vraća u ravnotežu našu Životnu energiju.”⁴

“Čakra grla, koja fokusira šesnaest latica svetlosti, predstavlja centar snage u čoveku... Skraćivanje dana, ili ciklusa balansiranja karme, dolazi kroz pravilnu upotrebu izgovorene reči... Apsolutno sve što izlazi iz čakre grla sjedinjuje se u formu, na dobro ili na zlo, putem delovanja snage reči.”⁵

Sličnosti ovih razmišljanja – iako je jedno iskazano veoma metafizičkim jezikom, a drugo ima nešto više naučnog prizvuka – nije nikakva slučajnost, pošto oba vuku zajednički koren u mističkim religijama.

Nekada sam poznao jednog otvorenog parapsihologa i satanistu koji je držao prodavnicu zdrave hrane i bavio se bihevioralnom kineziologijom. Kada se grupa religioznih ljudi zainteresovala za ovaj vid lečenja, njega je prilično zabavljalo to njihovo površno interesovanje za okultne veštine onako kako ih je on priznao i praktikovao. On je mogao da demonstrira da je u stanju da nekoga učini jakim ili slabim samo ako bi se ispunio “mislima” o ljubavi ili mržnji dok bi sprovodio standardnu tehniku testiranja mišića u bihevioralnoj kineziologiji. Čudim se da se uz tako jasnu povezanost bihevioralne kineziologije sa spiritizmom, njom ipak bave iskreni religiozni ljudi. Moj prijatelj parapsiholog je koristio većinu tehnika holističkog zdravlja. Imao je mogućnost da se “prijatno” oseća kada ih koristi, pošto je radio uz pomoć sila (demonskih) koje su te tehnike i proizvele.

Osmo poglavlje **IRIDOLOGIJA**

Oko oduvek fascinira kako filozofe, tako i lekare. Ovo “sedište duše” se vekovima analizira i proučava s fascinacijom. Čak je i car David spomenuo stanje svojih očiju dok je patio zbog osećaja krivice od greha sa Virsavejom, govoreći: “Izdade me i vid očiju mojih.”¹ Gledanje u oči je suština

komunikacije i ličnog identiteta. Medicina je uvek stavljala značajan akcenat na oko tokom fizičkog ispitivanja. Znaci problema sa jetrom se mogu videti po beonjači oka (sclera), koja postaje žuta. Visok krvni pritisak i dijabetes se često dijagnostifikuju posmatranjem mrežnjače i njenih složenih struktura.

“Herpes zoster se povezuje sa bolnim iritisom, koji na kraju završava hiperpigmentacijom i nekrozom dužice. Kod neurofibromatoze (Fon Recklinghausenova bolest) mogu se, među ostalim pojavama na oku, primetiti oblasti pigmentacije koje se ponekad pogrešno dijagnostifikuju kao melanoza. Tuberkuloza, dijabetes melitus, ateroskleroza, sarkoidoza i reumatski poremećaji (Rajterov sindrom, ulcerativni kolitis, Kronova bolest, mladalački reumatozni artritis i ankilozni spondilitis) su među nekim od poremećaja i sindroma koji su previše brojni da bismo ih navodili, a za koje je potvrđeno da se pokazuju na dužici oka.”²

Ovaj citat iz medicine dokumentuje činjenicu da na dužicu oka mogu uticati mnoge bolesti, koje će promeniti boju ili prouzrokovati poremećaje na strukturama oka. Zanimajući ove fiziološke mehanizme, iridolog deli dužicu na 96 zona i mnoge manje oblasti koje su povezane sa raznim anatomskim delovima tela. Potom se postavlja dijagnoza posmatranjem pigmentacije ovih zona. Plavo je zdravo, ali sivo ili braon znače bolest. Iako se većina posla oko dijagnostike obavlja ručnim sočivom, postoji i prilično sofisticovana fotografska oprema koja se koristi za trajnu dokumentaciju. Prema Džesiki Maksvel (Jessica Maxwell), koja je napisala knjigu *Veza oka i tela (The Eye-Body Connection)*, “osnova iridologije je neuro-optički refleks, odnosno intimni brak između procenjenih pola miliona nervnih vlakana dužice sa cervikalnom ganglijom simpatičkog nervnog sistema. Neuro-optički refleks pretvara dužicu u organsku ‘tablu za graviranje’ koja beleži utiske koji pristižu iz celog tela”.³

Dužica oka je povezana sa simpatičkim nervnim sistemom, ali ona teško može biti nervni centar čitavog tela, niti može permanentno beležiti životne događaje. Jedna vrlo zanimljiva studija je već objavljena u časopisu Američkog udruženja lekara (*Journal of the American Medical Association*) 1979. godine. Dr Eli Sajmon (Allie Simon) i drugi su iskreno pokušali da analiziraju preciznost iridologije. U cilju izbegavanja faktora ličnog kontakta, za analizu su korišćene samo fotografije oka. Odabrana je zona bubrega jer je to važna zona u iridologiji, a funkcionisanje bubrega se lako može pratiti preko nivoa kreatinina u krvi. Pristala su da učestvuju tri istaknuta iridologa. Trebalo je da oni sa fotografija dužice odrede koji je od pacijenata imao laboratorijski potvrđenu disfunkciju bubrega, a koji su normalno funkcionisali. I tri oftalmologa su videli fotografije i zabeleženi su njihovi rezultati.

Dijagnostička preciznost petoro posmatrača je bila nešto manje od puke slučajnosti. Šesti posmatrač, iskusni iridolog, bio je u stanju da dođe do preciznosti od 95% prilikom odabiranja onih pacijenata koji su imali tešku disfunkciju bubrega. Njegova sposobnost da dijagnostifikuje prisustvo bolesti bubrega približavalo se tačnosti ispitivanja preko krvi. Ipak, u toku procesa, on je za 88% ljudi sa normalnom funkcijom bubrega postavio dijagnozu kao da imaju bubrežnu disfunkciju. Tako je njegova prividna tačnost nastala time što je davao dijagnoze bubrežne disfunkcije kod gotovo svakog testiranog pacijenta. Ovo testiranje je dovelo do zaključka da iridologija poseduje dvostruku rizičnost postavljanja lažne dijagnoze bubrežne bolesti za mnoge zdrave osobe. U celini uzevši, iridologija je pogrešila u dijagnozi kod 75% osoba koje su bile veoma bolesne.

Razloga za zabrinutost ima u vezi sa nepreciznošću ove dijagnostičke metode. Ipak, ponekad je ona vrlo precizna, što mogu da posvedoče mnogi pacijenti. Ukoliko ne postoji nikakav naučno opravdan razlog za sposobnost iridologa da dijagnostizira bolest, da li je moguće da ova metodologija ima u sebi parapsihološke, odnosno okultističke osobine?

Metafizička sklonost onih koji se bave iridologijom je recimo očigledna u komentarima dr Kartera.

“Ovde ulaze u igru i intuitivne veštine, bez obzira na to da li želimo da to nazovemo ‘parapsihološka’ sposobnost ili ne. To tek treba da se definiše... Šta podrazumevamo pod ‘parapsihološkim’? Da li je to samo paranormalno stanje? Vrlo je lako tako ga označiti. Možemo pomisliti da su ove sposobnosti samo dalji napredak svesne sposobnosti pojedinca... jedna vrsta hipersvesnog ili ultrasvesnog stanja”.⁴

Kurt Koh (Koch), u svojoj knjizi *Đavolova abeceda (The Devil's Alphabet)*, je nešto direktniji u svojim razmatranjima.

“Mnogi naši iscelitelji i okultisti obavljaju očnu dijagnozu više medijumski (kao okultisti) nego medicinski. To znači da se za dužicu zanimaju samo kao za medijumski kontakt. Na ovakav način ljudsko oko služi u psihometrijske svrhe na dosta sličan način kao što se koriste linije na dlanu kada ih vidovnjak koristi kao materijal za kontakt ili kao ‘stimulator intuicije’. Kada je ovakav slučaj u pitanju, očna dijagnoza postaje vid proricanja budućnosti. Zbog ovoga su stručnjaci za očnu dijagnozu često veoma uspešni. I zaista neki od njih sa malo ili nimalo medicinske škole u stanju su da dijagnostifikuju bolest sa 100% tačnosti.”⁵

Iridologija definitivno poseduje okultne korene. “U Maloj Aziji su pronađene kamene ploče na kojima su naslikane dužice i njihov odnos sa ostatkom tela. Haldeji iz Vavilona, koji su klesali to kamenje, bili su poznati kao vračevi.”⁶ Možda bismo pomislili da su začetnici iridologije bili ljudi poput Igneca fon Pecelja (Ignatz von Peczely), koji je objavio svoja otkrića 1881, ili Pastora Felksa koji je živio u istom vremenskom periodu; međutim, ovaj sistem okultnog proricanja je zapravo veoma drevan.

To što je oko podeljeno na 96 zona predstavlja više od puke slučajnosti. Reč je upravo o broju delova u “čakri trećeg oka” aure i okultnog sistema spoljašnje energije čvrsto utemeljenog u hinduizmu.

“Mi se vraćamo u apsolutnu svest o Bogu preko čakre trećeg oka, koja ima 96 latica. Treće oko nam, dok vibrira u smaragdno zelenoj boji nauke o istini, donosi bezgrešan koncept ljudi, civilizacija, božanskog principa... Treće oko vam uvek donosi bezgrešan koncept skice života, kao i moć rasuđivanja dobra i zla.”⁷

Ovih 96 latica čakre trećeg oka donose “skicu života”, baš kao što nam 96 zona u iridologiji donose “životnu dijagnozu”. Sličnosti su previše očigledne da bismo ih zanemarili.

Medijumska svojstva ili natprirodna sposobnost iridologije je vrlo slična ovom što se dogodilo u frenološkoj praksi. Uz pomoć ove metode se određuje dijagnoza preko nepravilnih delova na lobanji jedne osobe, umesto preko dužice. Doktor medicine Robert Kolijer (Collyer) napisao je knjigu pod naslovom *Psihografija ili otelovljenje misli: analize frenomagnetizma, neurologije i mentalne halucinacije, uključujući i pravila za upravljanje i stvaranje magnetnog stanja (Psychography, or the Embodiment of Thought: with an Analysis of Phreno-Magnetism, Neurology*

and Mental Hallucination, Including Rules to Govern and Produce the Magnetic State), u kojoj beleži potpisano svedočanstvo jednog svog pacijenta.

“Objavljujem da je dr Robert H. Kolijer radio sa različitim delovima moje glave za koje frenolozi smatraju da odgovaraju određenim sposobnostima uma. Kada bi doktor radio sa određenim delom čija mi je funkcija bila poznata, usledili bi i rezultati; to jest, ako sam znao da je doktor radio sa organom za borbenost, ja bih imao želju da se svađam; ili ako bi to bio organ za razdražanost, nisam mogao da zadržim smeh, itd. Ali kada nisam znao koja je funkcija dela na kome je doktor radio, nije dolazilo ni do kakvih rezultata. Za mene je ovo dokaz da se efekat koji se dobijao kada sam bio svestan funkcije dela sa kojim se radi, zapravo dobijao time što je moj mozak podstican da proizvede rezultat nezavisno od moje volje...”⁸

Frenologija je postala istaknuta medicinska veština tokom 19. veka. “Zapravo, frenologija je postala gotovo religija. Kraljica Viktorija je dala da joj frenolog pogleda glavu deci, a Karl Marks je čvrsto verovao u tu ‘nauku’.”⁹ U to vreme je izneto jasno upozorenje protiv ovog vida proricanja zdravstvenog stanja preko površinskog, nefiziološkog ispitivanja.

“Nauka o frenologiji, psihologiji i mesmerizmu predstavlja kanal kroz koji on [Sotona] direktnije pristupa ovom naraštaju i radi sa tom silom koja treba da označi njegove napore pred kraj istorije ovog sveta.”¹⁰ Ja verujem da danas gledamo tu istu silu na delu dok je dobronamerni religiozni ljudi prihvataju jer “pojavljivanje tog bezdušnika biće po moći Sotoninoj, sa svakojakim čudesima, znacima i čudima lažnim, i sa svakim zlobnim zavodjenjem za one koji propadaju, jer ljubavi istine ne primiše da bi se spasili”.¹¹

Bog nas je pozvao u ove poslednje dane da se izdvojimo iz svega okultnog i iz duhovnog Vavilona. Poziv glasi: “Idite iz nje, narode moj, da se ne pomešate u grehe njezine.”¹² Ovo nije vreme da gledamo da se što više približimo ovakvim stvarima, već vreme da se potpuno odvojimo. Odvojite se odmah!

Deveto poglavlje LEČENJE BILJEM

“I pokaza mi reku vode života, bistru kao kristal, koja izviraše iz prestola Božjega i jagnjetova. Nasred trga gradskog, na dvema rečnim obalama beše drvo života, koje rađa dvanaest rodova, dajući svakoga meseca svoj rod, a lišće je od drveta za isceljivanje naroda.”¹

Dok je apostol Jovan posmatrao ovaj veličanstveni prizor Nebeskog grada, iskazao je večnu nadu da biljke mogu da izleče sve čovekove bolesti. Iako je ovo bila “nebeska biljna materija” čiji je izvor efikasnosti bila sama Božja sila, on je mogao da opiše ono što vidi jedino rečima koje su on i ljudi njegovog vremena mogli da razumeju.

Anali lekarske prakse su prepuni koncepta lečenja travama. Još od pradavnih vremena dolaze do nas priče o uspehu ovih terapija. Čak i u drevnoj prozi je Vergilije opisivao kako se divokoze izleče od uboda strele, jer instinktivno traže da pojedu biljku jasenak (*Origanum dictatamnus*).²

Ebersov papirus koji datira iz perioda 1500 godina pre naše ere, detaljno opisuje brojno bilje koje se koristi u medicinske svrhe. Postoji mogućnost da je Mojsije izučavao ovu terapiju dok se u Egiptu školovao da postane vladar, sveštenik i lekar. Čuveni engleski travar Džon Parkinson dokumentovao je 3800 lekovitih biljki u svom iscrpnom delu *Theatrum Botanicum* napisanom 1640. Iz ove opšte medicinske osnove razvila su se dva glavna pravca u medicini. Alopacija je nastala kroz upotrebu trava koje imaju drugačije ili suprotno dejstvo u odnosu na simptome bolesti koja se leči. Na primer, čaj od vrbove kore se koristi za snižavanje visoke telesne temperature. Doza se povećava sve dok se ne postigne traženi efekat.

Homeopatija je krenula u suprotnom smeru. Izabrala bi se trava koja bi izazivala iste efekte kao i simptom koji se leči. Ukoliko bi osoba patila od mučnine, prepisivalo bi se sredstvo koje bi izazivalo mučninu. Doza bi se umanjivala uzastopnim razblaživanjem, čime bi se uzimalo sve manje i manje leka sve dok ne bi preostala samo “energija”.

Iako alopacija, ili uobičajena današnja medicinska praksa na zapadu razvija “posao sa lekovima” daleko izvan dopuštenih granica i vrlo često ne obrazuje pacijente u oblastima očuvanja zdravlja, ona barem sledi prirodne zakone fiziologije umesto mističke koncepte “energije” u homeopatiji. Lekari koji pokušavaju da dokažu svoje predrasude ili da prodaju svoje proizvode nikada nisu dublje razmatrali činjenice o funkcionisanju tela. Za razliku od njih, naučnici proučavaju funkcionisanje tela zarad čistog saznanja. Ove rezultate ponovo proveravaju drugi istraživači i potvrđuju u raznim laboratorijama. Te informacije mogu koristiti savesni lekari u cilju davanja dobre terapije ili preventivnog zdravstvenog plana. Lekovito bilje predstavlja osnovu za mnoge farmaceutske preparate. Digitalis, aspirin i neki analgetici imaju poreklo u herbologiji. Velike farmaceutske kompanije poseduju timove naučnika koji proučavaju narodne lekove u potrazi za dobrom terapijom. Sve supstance u biljkama su složene grupe hemijskih agensa. Oni ne samo da nisu “jednostavni”, kako često tvrde poklonici zdrave ishrane, nego su i mnogo složeniji od jednog farmaceutskog preparata.

“... Osušeni list biljke *Digitalis purpurea* L. odavno se koristi u lečenju opakog srčanog oboljenja.. On sadrži oko trideset različitih glikozida koji poseduju izvesna kardiotonična svojstva.”

Svaki glikozid ima sopstveni efekat, vreme, kao i trajanje dejstva. Travari često tvrde da je dejstvo celog lista ili korena veće od združenog efekta zasebno uzetih sastojaka. Ovo tvrđenje krši sve fizičke zakone i ima prizvuk natprirodnog misticizma ili “pojačavanja energije”.

I pored toga, trave su korisne u lečenju bolesti. Ovu činjenicu potvrđuju mnoga pokolenja koja su uspešno koristila lekovito bilje. Mora se uložiti veliki trud da se otkrije koji biljni “lekovi” mogu doneti najviše poboljšanja i najmanje neželjenih dejstava na čoveka.

U ovom kontekstu, postoje trenuci kada trave ili “biljna terapija” mogu biti dragoceni saveznici u zdravom životu. Što je zdraviji način našeg života, to će nam ređe trebati akutna intervencija biljnih lekova i terapija. Kada koristimo biljne lekove, bilo bi mudro poznavati hemiju i farmakologiju bilja koje se koristi. Nažalost, veliki deo podataka o travama je ili zastareo ili nikada nije testiran. Što je još gore, neki od tih podataka su preuzimani iz okultnih izvora. Tako “travara-astrologa” Nikolasa Kalpepera (Nicholas Culpepper) sa velikim oduševljenjem prihvataju deca iz “doba vodolije” ili “novog doba (nju ejdža)”. Razlog za ovakvu prihvaćenost je očigledan. Njegova astrološka objašnjenja kako deluju trave dobro se uklapaju sa razmišljanjima nju ejdžera. Zajedno sa okultnim uticajem dolaze i fizički opasne informacije. Kako Kalpeper smatra, đurđevak (*Convallaria majalis* L.) nije otrovna biljka. Međutim, istraživanja ukazuju na to da on sadrži najtoksičniji postojeći srčani glikozid.

Mnoge mešavine trava kod američkih Indijanaca su napravljene tokom stanja transa sa “Velikim duhom”. Druge mešavine se baziraju na mističnom kineskom sistemu balansiranja “energija” jina i janga. Amerikanka Elizabet Belhaus (Elizabeth Bellhouse), tvrdi da ju je poveo “duhovni vodič” da stvori terapiju koju je nazvala “vita florum”. Služeći se svojim “intuitivnim umom”, dobila je uputstvo da uzme određene vrste trava i cveća i da ih pomeša u lek. Biljke je potom trebalo staviti iznad vode i izložiti sunčevoj svetlosti kako bi se prenelo “isceljujuće zračenje” na vodu. Ova terapija, kako je ona tvrdila, “isceljuje telo, jer predstavlja harmonizujući agens koji otvara put psihološkom i duhovnom rastu”.⁴

Bahove “cvetne lekove” napravio je dr Bah (Bach) početkom 20. veka. Na njega je veliki uticaj imao dr Haneman, osnivač homeopatije, tako da je on napustio zvaničnu medicinu i prešao na homeopatsko lečenje. Sam je priznao da je potom napustio i potragu za naučnim opravdanjem terapija koje koristi i počeo da se služi svojom “intuitivnom veštinom”. Ovom metodom je otkrio da može da oseća dejstvo cvetnih biljaka ako im samo primakne ruku. Tako izabran cvet bi potom stavljao u vodu i izlagao sunčevoj svetlosti tri sata ili ga blago prokuvao u vodi. Taj ekstrakt bi potom koristio najčešće za emotivna stanja kao što su panika, strah, usamljenost, depresija i nedostatak samopouzdanja. Kome još treba Bog ako će “cvetna voda” uraditi isto? Jedan od lekova koje je napravio bi čak pomogao i u savlađivanju “preterane brižnosti” za dobrobit drugih ljudi.

Mi možemo iskazati dva jasna principa u vezi sa lekovitim biljem. Prvo, ono može biti efikasno u slučajevima bolesti, ali ne bi trebalo da se koristi kao čaj za svaki dan. Bog je izobilno dao u voću, žitaricama, orašastim plodovima i povrću sve ono što je neophodno za svakodnevno održavanje dobrog zdravlja. Drugo, treba prepisivati pojedinačno bilje, a ne višestruke mešavine sumnjivog porekla.

Jedan biblijski religiozni autor iz 19. veka je napisao:

“Postoje mnoge jednostavne lekovite trave koje bi naši lekari, ako bi naučili koja je njihova

vrednost, mogli da koriste umesto lekova i to vrlo efikasno. Mnogo puta su me pitali za savet šta treba uraditi u slučajevima bolesti ili povreda, ja bih spomenuo neke od ovih jednostavnih sredstava i veoma su se dobro pokazala.”⁵

“Gospod je dao određeno jednostavno livadsko bilje koje je ponekad korisno; i kada bi svaka porodica znala kako da iskoristi ove trave u slučaju bolesti, mnogo patnje bi bilo sprečeno i ne bi ni trebalo zvati lekara. Ove starinske i jednostavne trave bi, ako se mudro koriste, izlečile mnoge bolesnike koji bi umrli ako bi bili lečeni lekovima.”⁶

Religiozni ljudi ne bi trebalo da koriste lekove za koje znaju da će ostaviti za sobom štetne posledice po organizam, čak i ako pružaju trenutno olakšanje. Svaki otrovan preparat u biljnom i mineralnom carstvu će, ako se unese u organizam, ostaviti strašne posledice i odraziti se na jetru i pluća, dovodeći do opšteg poremećaja sistema.⁷

“Otrovni preparati” se svakako ne proizvode samo u farmaceutske industriji. Pelen sadrži toksičnu supstancu koja se zove tujon. Tujon izaziva grčeve kod pacova, a na ljudski mozak utiče na istom mestu i na sličan način kao i marihuana. Pelen je bio sastojak nekih alkoholnih pića dok nije zakonom zabranjen u mnogim evropskim državama. Pod uticajem jednog ovakvog alkoholnog pića je i slikar Vinsent van Gog odsekao sebi uvo i poslao ga svojoj prijateljici. Vinobojka (američki kermes) se preporučuje za skoro sve bolesti, jer sadrži veoma toksičnu mešavinu saponina koja se zove fitolakatoksin. “Zbog unošenja vinobojke i njenih bobica ili lišća u organizam, umirala su deca, a odrasli su dospevali u bolnice zbog gastroenteritisa, niskog krvnog pritiska i usporenog disanja”.⁸ Glavna aktivna supstanca severnoameričkih biljaka čeparal (eng. *chaparral*, lat. *Larrea divaricata*) i “masnog drveta” (eng. *greasewood*, iz roda *Sarcobatus*) je nordi-hidro-gua-jaretična kiselina (NDGA), snažan antioksidans, za koji se smatralo da deluje protiv raka. I on je znatno toksičan i izaziva povrede u mezenteričnim limfnim čvorovima i bubrezima eksperimentalnih životinja.

Terapija lekovitim biljem? Svakako da, ali uz istu predostrožnost koju bismo imali sa bilo kojom drugom supstancom ili lekom koji unosimo u telo.

Deseto poglavlje KORENI METODA LEČENJA

Homeopatija

Semjuel Kristijan Haneman (Samuel Christian Hahnemann) je u svom originalnom radu, objavljenom 1796. godine, izjavio da je osnovni princip homeopatije “*similia, similibus curantur*”, odnosno “slično se sličnim leči”. Ako bi čovek povraćao, homeopatija bi mu preporučila travu ili neku hemijsku supstancu koja izaziva povraćanje. Dr Haneman je došao do ovog uverenja posmatrajući kako kora kininovog drveta, odnosno sirov oblik kinina, kod zdrave osobe izaziva groznicu sličnu malarijskoj. Kada bi tu koru dali pacijentu koji boluje od malarijske groznice, dr Haneman je zapazio da bi pacijentu bilo bolje. Iz ovog slučaja je zaključio i pretpostavio da će ovaj

metod biti uspešan kod svih bolesti. Nažalost, u to vreme nije bilo proučeno ni dejstvo kinina ni patologija malarije. Ovo pogrešno zaključivanje, zasnovano na neadekvatnim informacijama i mističkim sklonostima, dovelo je dr Hanemana do toga da poveruje da uzrok bolesti nisu fizički agensi, već “duhovi”.

“Bolest nikad ne treba posmatrati kao da negde u čovekovoj unutrašnjosti ili spoljašnjosti postoje štetne materije, već kao nešto što se stvara delovanjem neprijateljskih duhova koji, poput infekcije, dovode do poremećaja instinktivnog postojanja duhovnog (konceptualnog) principa života u organizmu, mučeći ga kao zao duh i primoravajući ga da dovede do određenih poremećaja i smetnji u regularnom životnom toku.”¹

Ovo mističko posmatranje telesne mehanike i zdravlja predstavljalo je podršku pokretu životinjskog magnetizma Antona Mesmera. Najčudnija osobina homeopatije jeste da je efikasnost napitka obrnuto proporcionalna količini aktivnog sastojka. Ovo je kao da kažemo da što manje soli stavimo u hranu, ona će biti slanija. Većina kuvara bi ovu ideju smatralo potpuno smešnom. Ovu prividnu kontradikciju u odnosu na to “kako stvari funkcionišu” objašnjava dr Haneman još jednim mističkim principom koji se zove “sukusija” (mućkanje leka). Tokom ovog postupka, dodaje se agens na specijalan način, što izaziva prenos “energije” u rastvor. Ovi principi se danas slede u homeopatskim laboratorijama Amerike i Evrope. Svež uzorak životinjske, biljne ili mineralne materije se ekstrahuje u alkoholu. To se zove “matična tinktura”. Potom se dodaje šezdeset miligrama ovog ekstrakta u deset delova alkohola, vode ili šećera, a onda se mešavina “promućka”. Iz ovog razblaženog rastvora se potom jedan deo dalje razblažuje u deset delova u novi rastvor. U nastavku ovog procesa razblaživanja jačina se povećava do sto hiljada.

“U slučaju jednog mnogo korišćenog leka ‘*Natrum Muriaticum*’, ili kuhinjske soli, jedan molekul je težak 10 na minus 24 miligrama. Odatle sledi da na tridesetom stepenu najverovatnije ne preostane nijedan molekul soli u dozi. Stoga je Hanemanovo otkriće bilo da se moć supstance ne nalazi u materiji, već u njenom principu. Što se više uklanja materija, to će biti veća moć principa.”²

Teško je dati adekvatan komentar na ovaj citat. Prvo, obična kuhinjska so je agens koji se rastvara do te mere da ne preostaje nijedan molekul soli. Ukoliko sada ovaj rastvor nije “ništa” drugo osim vode, šta onda obavlja lečenje? Odakle to dolazi ova “sila”? Ovim pitanjima se bavila nekolicina biblijski religioznih autora koji citiraju same homeopate kao odgovor.

“Koncept ‘životne sile’ preovladava i u holističkom zdravlju i u homeopatiji. Marguti povezuje homeopatiju sa Burovim L-poljima (za život). Dr Grej govori o sveopštoj životnoj sili koja vrši isceljenje i kaže da ona poseduje mnoge nazive – či, prana, duh, itd. On toj sili daje skoro božansku moć, dakako, pod uslovom da je stimuliše homeopatija... Od značaja je takođe i naglasak u homeopatiji na tretmanu koji je usklađen sa ličnošću, a ne sa bolešću, i ovde dolazimo do jasnije i otvorenije mogućnosti za okultizam. Mišod (Michaud) kaže: ‘U homeopatiji, mi ovo pokušavamo da uradimo, što je razlog zbog koga moramo staviti veći akcenat na individualne razlike, a to dovodi do interesovanja za stvari kao što su astrologija i akupunktura’.”³

Današnja homeopatija često zanemaruje važnost istraživanja porekla bolesti i faktora prevencije i načina života u očuvanju zdravlja. Ovaj propust svakako nije vezan samo za homeopatiju, pošto i standardna zdravstvena zaštita često čini to isto. Najlakše je prepisati lek i ne brinuti o potrebi da se promeni način života. Ova promena prioriteta zapažena je u jednoj zdravstvenoj instituciji koja je

radila tokom 19. veka. “Kada je doktorka A. došla u Zdravstveni centar, ostavila je na stranu svoje znanje i praksu iz higijene, i prepisivala male homeopatske doze za skoro svaku bolest. To je bilo protivno mogućnostima koje joj je Bog dao.”⁴

Za homeopatiju se veruje da leči sve od raka do alergije. “Pod ‘lečenjem’, jedan homeopata podrazumeva oslobađanje od bolesti za ceo život nakon što je bolesniku data jedna doza jednog leka (ili makar svega nekoliko lekova), a da on ne zavisi od bilo kakvog plana aktivnosti, ishrane ili uzimanja lekova.”⁵

Mnogi dobri biblijski religiozni ljudi traže pomoć homeopata, ali je tu u pitanju prevara. Zbog njenog porekla i povezanosti sa okultnim veštinama preporučujemo da ne hodate “onde gde se i anđeli boje da idu”.

Hiropraktika

Još jedan čovek na koga su veoma uticali Anton Mesmer i životinjski magnetizam bio je D. D. Palmer, osnivač hiropraktičke terapije. Kao samoproklamovani magnetni iscelitelj, Palmer je bio kolega sa Finijasom Kvimbijem (Phineas Quimby), koji je osnovao “Pokret nove misli” sredinom 19. veka. (Kvimbi je “iscelio” i Meri Bejker Edi (Mary Baker Eddy), koja je osnovala kult takozvane “Hrišćanske nauke”.) Ovo mističko udruženje je podstaklo Palmera da osmisli koncept da “životna sila” prolazi kroz nerve kičmene moždine koji idu uz kičmeni stub. Otud bi po ovoj teoriji nepravilno nameštanje kičme zaustavilo tok “vitalne snage”. Tačno je da nervi sa električnim potencijalom zaista izlaze iz kičme, ali to svakako nije slučaj sa “životnom silom” ili “duhom”.

Za današnjeg hiropraktičara (“kostolomca”, *prim. prev.*) veoma je bitno pravilno nameštanje kičmenog stuba. Za običnog posmatrača i mnoge hiropraktičare ovo nameštanje počinje i završava se pomeranjem i telesnom mehanikom. Međutim, koreni ove “veštine” se nalaze duboko u okultnoj nauci. Sin D. D. Palmera bio je bioenergetičar B. Dž. Palmer, koji je najviše uradio na tome da iz studija svoga oca razradi sistem lečenja. On je iskazao koja je funkcija “urođenog”, odnosno mističkog duhovnog vodiča.

“Dok sam pokušavao da se izvučem iz ovih dilema, ponovo sam pogledao u osnovni hiropraktički koncept ‘urođenog’. Ova filozofija je isticala da je prvenstveni izvor energije ili vitalne snage (‘urođeno’) usmeren kroz nervni sistem... ‘urođeno’ je bilo snaga koja je održavala u funkciji komplikovani autonomni sistem. Ono je bilo Beskonačan život koji se izražavao kroz pojedinca tokom određenog perioda vremena i prostora.”⁶

Pacijentovo “urođeno” može da komunicira sa isceliteljevim “urođenim” i kažu da tad nastupa jače isceljenje. Neki hiropraktičari kažu da puštaju da im misli teku zajedno sa “urođenim”, što im pomaže da saznaju gde treba da vrše masažu ili nameštanje ekstremiteta. To “urođeno” zadaje velike brige svakom ozbiljnom čoveku. B. Dž. Palmer pripisuje svoja dostignuća svome “urođenom” ili “unutrašnjem kolegi”. Zapravo, kada govori o svojim dostignućima, on uvek koristi zamenicu “mi”. “Ja nisam ništa postigao. Ja ništa ne radim. ‘Urođeno’ obavlja posao.”⁷

Moramo mnogo da pazimo da ne označimo svaku hiropraktičku terapiju kao okultnu. Ipak, budući da na polju hiropraktike postoji mogućnost okultnog učenja i terapije, bilo bi mudro znati koja je filozofija vašeg “iscelitelja”.

Zapadna medicina

Možda niste znali, ali i zapadna medicina ima poreklo od koga će vam se dići kosa na glavi. Kaducej, odnosno simbol medicine, predstavlja svakodnevni podsetnik da je i zapadna medicina takođe duboko ukorenjena u okultnoj nauci. “Tot, Hermes i Merkur (bogovi Egipta, Grčke i Rima) su identični sa Hamovim sinom Husom. Kao vladalac drevne Mesopotamije, Hus je uveo osnovne koncepte magije, koja je kasnije prihvaćena kao sastavni deo vavilonskih misterija.”⁸ Prvi lekari su bili alhemičari. Oni su pokušavali da pretope osnovne metale u zlato, crno u belo, kao i dobro sa zlim. Čak i njihova aparatura za destilaciju bila je u obliku isprepletene zmije. Kaducej sa jednom zmijom potiče od boga Asklepija, koji ima nešto bolju reputaciju od ostalih bogova. “Biblijska knjiga Otkrivenje osuđuje vračare (magove), što je obuhvatalo one koji se bave alhemijom, magijom i veštičarenjem. Grčka reč za čaranje, *pharmakeia*, predstavlja termin iz kog se izvodi reč *farmacija*.”⁹ Iako ne možemo osuditi svaki lek, zanimljivo je da su današnji lekovi mešavina “dobrog” i “lošeg”. Čak i letimičan pogled u priručnik za lekove pokazaće da se očekivana vrednost leka mora posmatrati u svetlu njegovih neželjenih i štetnih efekata. Nasuprot tome, preventivni životni pristup zdravstvenoj zaštiti koju je Bog uspostavio nema nikakvih neželjenih efekata. Takav pristup dovodi samo do dobrih i zdravih rezultata po telo, um i duh. Na našu sreću danas, neki nemački lekari su se okrenuli od mističke medicine pred kraj 19. veka i uspostavili “racionalnu školu” medicinske nauke. Anatomija, fiziologija, patologija i hemija su postale osnova za zapadnu medicinu. I mada je postala prilično mehanička, i svakako daleko od “holističke”, ona u preteranoj meri nastoji da se oslobađa od “duha”. Upravo je ovaj nedostatak duhovnih i društvenih aspekata života poveo mnoge ljude da potraže alternativnu terapiju. Uprkos ovoj slabosti, zapadna medicina je sa svojim fokusom na objektivne životne činjenice omogućila da se funkcije u telu tačno prouče i da mistički koncepti imaju manji uticaj.

Kao što možemo brzo primetiti, ne postoji savršena terapija. Iz ovog razloga moramo pažljivo tragati za vidovima terapije koji će uvažavati Boga i koji neće nanositi štetu delu Njegovih ruku.

“Postoje mnogi načini da se bavimo veštinom isceljivanja, ali je samo jedan priznat sa Nebesa. Božji lekovi su jednostavni agensi iz prirode koji svojom jačinom neće iscrpiti ili oslabiti sistem. Čist vazduh i voda, higijena, pravilna ishrana, čistota življenja i čvrsta vera u Boga su lekovi zbog čije nestašice umire na hiljade ljudi, a ipak ovim lekovima ističe rok trajanja, jer njihova pravilna upotreba zahteva rad koji se ljudima ne dopada.”¹⁰

Jedanaesto poglavlje **SAMOPOMAGANJE**

Dženis ima 35 godina i na odgovornoj je poziciji na poslu. Udata je i ima dvoje dece, od 10 i 14 godina. Deca su joj pametna i napredna. Njen suprug je advokat i ima puno posla. Dženis ima glavobolje, i to veoma jake. Bol je ponekad toliko jak da je pomišljala na samoubistvo. Deca su stalno u pokretu i troše njeno vreme i energiju. Suprug joj je u srednjim godinama i nema mnogo

vremena za kuću ili za nju. Sada mora samu sebe da podupire u svojoj profesiji ili da se povuče iz žestoke konkurencije za napredak u njenoj firmi. Probleme sa glavoboljom ima već dve godine. Nekako je našla vremena i otišla kod skoro svakog doktora specijaliste u gradu. Ni rendgen, ni skeniranje mozga, ni testovi električne provodljivosti mišića nisu ništa pokazali. Obeshrabreni lekari su napisali mnoge izveštaje i ne znaju odgovor na ovaj problem. Svako će samo slegnuti ramenima i reći: “Svi rezultati su ti u redu, Dženis”.. Ali taj bol... on i dalje ne prestaje. Niko neće da stane da popriča o bolu ili o osobi koja samo što se ne onesvesti od bola. “Koga briga za rezultate?” misli ona. “Zar baš nikog nije briga za mene?”

Dženis ne ide u crkvu, ali ima nekoliko prijatelja koji idu. Oni kažu da se mole za nju, ali ona ne zna sa sigurnošću šta to znači. Ono što zna je da šta god da je u pitanju, za nju to ne funkcioniše. Čak je i sama pokušala sa nekoliko “molitvi”. To joj se činilo bezveze, skoro kao da priča sama sa sobom.

Jednoga dana je na poslu firma dovela stručnjaka za “ljudski potencijal” koji se obratio zaposlenima. On je, do određenih detalja, govorio o odnosu između misaonih procesa i produktivnosti. Ovo se razlikovalo od parole “potrudi se malo više”, koju je tako često ranije slušala. Poruka koju je sada slušala se više ticala toga kako da se opusti i “pusti svoj unutrašnji ego”. “Samooostvarenje” je bio cilj koji treba dostići, jer unutar vas postoji potencijal uspeha i moći, ukoliko mu dopustite da sazri. Sve to je zvučalo tako lako i svakako je bila “dobra vest” za ženu koja se oduvek “trudila malo više” u svemu, počev od posla domaćice pa do uvećanja profita korporacije.

Posle nekoliko sedmica sreća je jednu divnu ženu odnekud iz korporacije koja ju je pozvala na seminar o “čudima”. Rene kao da je takoreći sve to imala u sebi. U njoj je bilo topline i samopouzdanja kojima se Dženis divila. Što se tiče teme o kojoj je bilo reči, svakako da bi joj dobro došlo jedno “čudo”. Sam seminar ju je iznenadio. Održavao se u kući, a ne u nekoj hladnoj i formalnoj sali za sastanke. Atmosfera i toplina u grupi su bili nešto za šta se njena pregladnela duhovna priroda brzo zagrejala. Ti ljudi su sebe nazivali “brižnim”. Otvoren stav, pun nade, koji je svako imao, njoj se činio skoro kao religija, iako su tu bili prisutni ljudi svih religijskih ubeđenja. Čula je za druge ljude čija je bolest iščezla kada su stekli određen nivo svesti.

Pošto kao da joj ništa drugo nije pomagalo, ona se otisnula u ovo novo iskustvo sa uobičajenim entuzijazmom. U toku ovih skupova koji su se održavali jednom sedmično, naučila je za “životno jedinstvo”. Tu je naučila i da smo mi “deo velike celine”. “Ništa se nikada ne gubi.” Ovo joj je pružilo osećaj pripadnosti i kao da je davalo odgovor na uporno pitanje o tome šta se dešava kada čovek umre. Počela je da čita neke od knjiga Kublera Rosa o smrti i umiranju. Mistička iskustva o odlasku “izvan tela” su joj bila naročito fascinantna, pošto je odrasla u strogo mehaničkom okruženju koje nije mnogo razmišljalo o duhovnim stvarima.

Imala je mnogo toga da pročita. Naročito joj se sviđala ideja da postoje mnogi putevi koji vode u istinu. Evo jednog primera čime se njen um hranio.

“Mnogi su putevi ka gori prosvetljenja. Ali, kada putevi dođu na njen vrh, svi se sustiču u shvatanju da je istina jedna. To jest, u trenutku kada ‘ego umire, a mi se ponovo rađamo u život, u stvarnost’. U prosvetljenom stanju ćete otkriti da niste samo putnik, već ste i put i gora.”¹

U njen život je počeo da dolazi novi osećaj snage. Misllila je da sve ovo izvodi snagama

sopstvenog uma, u sprezi sa “kosmičkom svešću”. Osećala je kao da život tek počinje.

“Verovatno najpresudnija stvar koju treba shvatiti je sledeće: vrednost mističkih i transformativnih stanja nije u stvaranju nekog novog iskustva, već u oslobađanju od iskustva. To jest, u oslobađanju od egocentrične svesti koja doživljava život sa sužene i sebične tačke gledišta u prilog slobodnoj, nesputanoj perspektivi mudraca koji zna da je on zapravo beskonačnost koja funkcioniše kroz konačnu formu.”²

Glavobolja je nestajala! Tamo gde je savremena tehnička medicina doživela poraz, njen novootkriveni sistem verovanja je doživljavao “čudesne” uspehe. Međutim, postojala je jedna stvar u njenom životu koja nije htela da se promeni. Nije mogla da ostavi pušenje. Muž joj je govorio da joj nedostaje volje za to. Kako je sada uopšte mogla da doživljava frustraciju u potrazi za kompletnim zdravljem i unutrašnjim prosvetljenjem?

Jednoga dana je poštom primila brošuru koja je opisivala program za odvikavanje od pušenja u obližnjoj hrišćanskoj crkvi. Zašto da ne? Ništa je nije koštalo da proba. Prvo veče u crkvi je osetila toplinu ličnog kontakta sa ljudima sličnu onoj koju je osetila na seminaru “čudo”. Kasnije je, tokom večernjeg programa, prošla kroz niz relaksacija u sklopu terapije uma. Ovo je ranije mnogo puta uradila kada bi htela da se dovede u stanje više spoznaje, i tehnika joj je bila veoma poznata. Mogla je i da kaže ko je imao iskustva, a ko ne. Neki su ispočetka imali problema da se opuste i “puste ego”. Ipak su ubrzo naučili da reaguju na blago svetlo i duboki, melodični glas svog vođe. Svakog učesnika su uveravali da će stvarno prestati sa pušenjem, samo ako nastavi sa ovim izuzetno uspešnim programom.

Na narednom skupu bio je emitovan film o moći pozitivnog mišljenja. To je svakako delovalo da je u skladu sa onim što je učila na poslu i na seminaru o “čudu”. Prvenstvena poenta filma je bila da možete da uradite upravo ono što sebi odredite kao cilj. Nakon tog filma, jedan prosedi stariji gospodin je najavio neobavezni deo programa. Većina učesnika je ostala i na ovom delu, koji je govorio o “duhovnoj snazi”. O molitvi je bilo reči kao o metodu ili tehnici meditacije. Ritualistički, vi biste se žarko pomolili za nešto, verovali što jače možete i uverili se da se to zaista i desilo. Takođe su rekli da pomaže i vizuelna predstava Božje sile. To je mogla da shvati, ali joj malo nije bilo jasno zašto je to bilo neobavezno ili zašto je bilo potrebno, ukoliko su već koncepti predstavljeni u filmu bili dovoljni. U svakom slučaju, naučila je da prihvati ostale na njihovom putu ka istini. Možda je hrišćanima trebalo samo malo više pomoći.

Kako bilo da bilo, stvarno je ostavila pušenje. Vrlo se radovala sebi samoj što je prevazišla još jednu prepreku u životu. Bio je dobar osećaj držati stvari pod kontrolom i znati da njen um može da uradi skoro sve. Kroz ovo iskustvo smatrala je da su joj novi prijatelji hrišćani pomogli da dođe do još jednog stanja prosvetljenja.

Oko nedelju dana nakon što je završila sa programom za odvikavanje od pušenja, navratio joj je u posetu mlađu braćni par iz crkve. Bila je srećna što je opet u društvu tih ljudi. Tokom razgovora, pitali su je da li bi htela da sazna više o Isusu Hristu. Dženis je doduše već znala za Isusa Hrista. On je bio jedan od Očeva vaznetih na nebo, koji je koristio metod prosvetljenja da bi živeo životom koji predstavlja primer za sve nas. Toliko je naučila na seminaru o “čudima”. Tako je ona sa izvesnim strahopoštovanjem i radoznalošću pristupala toj tematici dok joj je mladi par čitao o Isusu koji je “umro za nas”. Mučeništvo je delovalo kao krajnje “ništavilo” i ona je ostala impresionirana.

Od silnog entuzijazma, mladi par je pogrešno shvatio njenu otvorenost kao da je voljna da se “spasi”. Uveravali su je da je sve što treba da uradi da prizna da je “grešnik”, zatraži “oproštaj” i “poveruje”. Za nju su ti termini bili potpuno strani. Samo što je ostavila pušenje, a sada su još hteli od nje da prizna da je “grešnik”, jer treba da se “spasi”. Nedavno su je prošle sve glavobolje time što se uklopila sa “jedinstvom univerzuma”. Postala je “ja jesam”. Njen uspeh na poslu se značajno poboljšao. Postala je bolja majka i supruga. A sada su ovi ljudi hteli da joj pruže “spasenje”. Sve je to zvučalo malo čudno. Na hrišćanskom programu za odvikavanje od pušenja je naučila da se čak i najupornije i najteže navike mogu pobediti uz pomoć čovekove volje. Pribravši se i zauzevši stav praštanja koji je naučila na seminaru o “čudima”, mirno je otpratila hrišćane do vrata. Nisu joj bile potrebne nikakve njihove “negativne vibracije” sa ovim pričama o “grehu”.

Ovaj scenario je samo jedan od primera upada u našu kulturu od strane brojnih filozofija samopomoći i grupnih terapijskih skupova. Taj scenario je sveprisutan, od radnog mesta, pa sve do oblasti medija i zabave. Čak i hrišćanska crkva nažalost sledi “istočnjačke puteve” pokušavajući da svoje programe sekularizuje napravi i “humanijim” i podesnijim za današnje društvo.

Razlog zašto smo mi kao hrišćani toliko prijemčivi za pokret samopomoći i što ga čak uvodimo u naša učenja i komunikaciju sa svetom stoji u tome što smo zaboravili zašto je Hrist uopšte došao na planetu Zemlju. Naš centar shvatanja stvari ne odlazi dalje od nas samih. Na Boga gledamo kao na mađioničara koji samo čeka na nas da od Njega zatražimo sledeći trik. Mi možda hoćemo da budemo lepi, bogati i pametni, ali se Njegova volja za naše živote može prilično razlikovati od naših želja.

Kelvin Miler (Calvin Miller) je kratko i jasno napisao: “Ne tako davno je u knjizi pod naslovom *Pomolila sam se da smršam! (I Prayed Myself Slim!)* bila ispričana priča o debeloj ‘Pepeljugi’ koja je bila zarobljena u sopstvenom telu. Pošto je duhovnost bila u trendu, ona se zbog svoje preterane težine obratila Hristu i On joj je pomogao da smrša. Preko noći se pretvorila u predivnu princezu, koju su priželjkivale najlepše neženje u gradu. Bog ju je izbavio da ne stoji po strani u društvu i slavno je ubacio u brzi kolosek života! Ona se, naravno, za sve zahvaljivala Bogu. Možda je ta devojkica trebalo da se zapita: ‘Da li Bog uopšte hoće da mu se zahvaljujem za tako nešto?’ Bog zaista od nas želi da ga proslavimo Sina i da pobeegnemo iz zatvora od nas samih. Uprkos tome, novo hrišćansko samoljublje insistira na tome da je hristijanizovan ego adekvatan centar života.”³

U zapadnom svetu postoji jedna komercijalna oblast koja koristi hrišćanstvo kao svoj front. Jedan veliki sistem marketinga koristi biblijske izraze i koncepte u cilju promocije sopstvenog egoizma, bogatstva i moći. Fil Kerns u svojoj važnoj knjizi *Falsifikovanjem do uspeha (Fake It Till You Make It)*, govori o predavanju gde je vodeći distributer govorio o tome kako je Bog postavio marketinški plan za Mojsija.

“I Mojsije je slegao ramenima, a Bog je počeo da mu opisuje obećanu zemlju: ‘A evo kako ćeš tamo da stigneš’, a potom se iza Boga misteriozno pojavila bela tabla. On je uzeo magični marker i na tabli nacrtao veliki krug, rekavši: ‘Ovo si ti, Mojsije’, a potom je nacrtao liniju sa krugom na vrhu i rekao: ‘JA SAM TVOJ SPONZOR!’”⁴

Pored ovakvih bogohulnih tričarija, postoji i koncept koji kaže da ako “sanjate” i “falsifikujete sve dok ne uspete”, onda možete da uradite bilo šta. Moć pozitivnog mišljenja je ta koja uči da možete da uradite apsolutno sve, jer se snage nalaze u vama i nije vam potrebna nikakva druga moć

zbog vašeg “urođenog” potencijala.

Kao rezultat ovog nejasnog, egocentričnog rezonovanja, mnogi religiozni ljudi nisu sigurni šta se događa sa ljudima kada umru. Ideja da čovek zapravo ne umire prilikom smrti već da ulazi u nekakav mističan duhovni svet bilo za nagradu ili za kaznu, u saglasnosti je sa hinduističkim konceptom reinkarnacije. Monistički pogled na pokret samopomaganja uči da je čovek nekako u kontaktu sa “univerzalnom silom” i stvorenjima. Stoga čovek nikada stvarno ne umire, već se prebacuje sa jednog nivoa “bića” ili “energije” na drugi. Bez čvrstog temelja u okviru Biblije, mnogi religiozni ljudi su podložni “supranormalnim” iskustvima. Biblija jasno kaže: “Jer živi znaju da će umreti, ali mrtvi ništa ne znaju.”⁵ Kad bismo se samo čvrsto držali objektivnog prikaza univerzalnog poretka u Bibliji, bili bismo manje podložni Sotoninoj klopci.

Isus Hrist je došao na Zemlju zbog jednog cilja, a to je isceljenje prekinutog odnosa između Njegovog naroda i Njega. Pitanje ne treba da glasi ‘Šta ja mogu da učinim?’, već ‘Šta mogu da postanem kroz Božju silu?’

“Kako nam je božanstvena sila Njegova darovala sve stvari koje trebaju životu i pobožnosti, poznanjem onoga koji nas pozva slavom svojom i krepošću svojom, kroz koje nam se daju najveća i najdragocenija obećanja, da preko njih i vi dobijete deo u Božjoj prirodi, izbegavajući pokvarenost svetskih želja.”⁶

“Jer su svi sagrešili i lišeni su slave Božje.”⁷ Svi su odvojeni od Boga zbog greha, sve dok se ne donese odluka da se ponovo uspostavi ta veza sa Njim. Činjenica da se ne mora ništa URADITI da bi se zaslužio ovaj dar potresa samu srž pokreta samopomoći. Ona iz temelja udara na egocentričnu metodologiju i mrvu čovekov ponos. Da bi ostalo verno svome nazivu, biblijska religija se onda mora odvojiti od svega što ima prizvuk humanizma i poštovanja urođenih čovekovih moći. Umesto toga, Bog nam sada pruža silu da unesemo promene u život. Između Tvorca i tvorevine postoji odnos koji donosi rod ljubavi, samokontrole i spremnosti da budemo ono što Bog ima u planu.

“Ali ko si ti, čoveče, da se s Bogom prepireš? Hoće li lonac od gline kazati onome koji ga je načinio: ‘Zašto si me tako načinio?’ Ili zar lončar nema vlasti nad glinom, da od jedne guke načini jedan sud za čast, a drugi za prostu upotrebu?”⁸

Dok čovek ne nauči ovo, reakcija na privlačnu Božju silu će mu biti slabija jer će pokušavati da sve radi po svome. “Spasavanje” ljudi od srčane bolesti, pušenja i alkohola uz pomoć tehnika koje je osmislio Sotona će dovesti sinove čovečije do toga da budu zatvoreniji za Božju silu. Da, imaćete osećanje da ste zdravi, ali ćete biti večno izgubljeni.

Dvanaesto poglavlje

PREGLED

“Niko nije u većoj opasnosti od delovanja zlih duhova od onih koji, i pored otvorenog i obimnog svedočanstva Biblije, poriču postojanje i delovanje Davola (Sotone) i njegovih anđela. Sve dok nismo svesni njihove prevare, oni će biti u nezamislivoj prednosti; mnogi slušaju njihove predloge, a sami misle da slede diktate svoje sopstvene mudrosti... Nema ničeg drugog čega se veliki prevarant toliko boji nego da ćemo se upoznati sa njegovim planovima.”¹

Neki ljudi s mirom govore da ne treba trošiti vreme i snagu na gledanje u “falsifikat”. “Ako samo budemo govorili istinu, zlo će se pobrinuti samo za sebe”, kažu oni. Kada čujem da se biblijski teolozi bave iridologijom i sretnem religiozne ljude koji se uče okultnoj veštini bihejvioralne kineziologije i mističke refleksologije, vreme je da se uradi više od “propovedanja istine”. Vreme je da se oglasi upozorenje. Mi smo lakoverni, nezreli u poznavanju Božje reči i dezinformisani o Božjem pravom planu zdravlja. Kroz maglu se sećamo da su lekovi loši, a da su prirodne stvari bolje. Sa umovima koji su zamračeni neodmerenim navikama i razuzdanim strastima, mi pružamo ruke nečemu što je “holističko” i brzo, nekom novom čaju od trava ili homeopatskoj tinkturi koja će brzo promeniti našu “energiju”, a da možda nećemo morati da promenimo način života. Naša telesna priroda puna ponosa voli da joj se zagolica mašta idejom o povećanju našeg ličnog “potencijala” i osećaja “kontrole” isključivo pozitivnim razmišljanjem i “vizuelizacijom” ega kao dobre osobe bez bilo kakvog priznanja našeg stvarno srozanog stanja i sile Božje koja bi promenila čovekovo srce.

U stara vremena su Božji proroci ukazivali na klopke u vezi sa neznabožačkim i okultnim običajima.

“Kad uđeš u zemlju koju ti Gospod, Bog tvoj, daje, ne uči se činiti gadna dela tih naroda. Neka se ne nađe u tebe niko koji bi vodio sina svoga ili kćer svoju kroz oganj, ni vračar, ni koji gata po zvezdama ili po pticama, ni uročnik, ni bajač, ni koji zaziva duhove, ni opsenar, ni koji pita mrtve. Jer je gad pred Gospodom ko god tako čini, i za takve gadosti Gospod, Bog tvoj, tera te narode ispred tebe. Budi savršen pred Gospodom, Bogom svojim.”²

Jedan religiozni pisac je osudio pokret “holističkog zdravlja” sredinom 19. veka.

“Na hiljade ljudi propada pod uticajem filozofije frenologije i životinjskog magnetizma i odlazi u nevernike... Neki će biti u iskušenju da ova čuda prihvate kao da su od Boga. Bolesni će biti isceljivani pred našim očima. Čuda će se izvoditi pred nama. Da li smo spremni za iskušenje koje nas čeka kada se lažna Sotonina čudesa budu jasnije pokazivala?... Svi sada moramo da vodimo računa da se naoružamo za borbu u koju uskoro moramo stupiti. Naš štit protiv Sotonine sile će biti vera u Božju Reč proučavanu uz molitvu i primenjenu u praksi, i uz njenu pomoć ćemo izvojevati pobedu.”³

Ova upozorenja imaju važnost i danas. I danas se koriste iste metode i tehnike holističkog zdravlja. Životinjski magnetizam se u početku zasnivao na proučavanjima astrologije. Mesmerizam je bio vrlo sličan današnjoj terapiji dodirom i kineziologiji. Čitanje aura i primena akupunkture i refleksologije povezani su sa “električnom strujom”. Iridologija je slična frenologiji. Pokret “ljudskog potencijala” se ništa ne razlikuje od “nauka uma” iz ne tako davne prošlosti.

“Ako Sotona može da tako zamagli i prevari ljudski um, da smrtnike dovede do toga da misle da u njima postoji urođena sila kojom se postižu velika i dobra dela, oni onda prestaju da se oslanjaju na Boga da za njih učini ono za šta oni misle da imaju snage u sebi samima da urade.”⁴

Interesovanje za ove oblasti može imati dalekosežne i večne posledice. Sada više niko ne priđe savetniku ili iscelitelju, a da pre toga ne sazna njegov pogled na svet. Tako se čovek nesvesno može otvoriti za okultnu nauku. Opsednutost demonima je posledica korišćenja starijih mističkih metoda isceljenja od pre sto godina.

“Sotona često pronalazi moćnu podršku za zlo u sili kojom je jedan ljudski um u stanju da deluje

na drugi... Isus je vrlo često u vreme svoje zemaljske službe sretao svog neprijatelja u ljudskom obličju, kada je Sotona kao nečisti duh obuzimao ljude. Sotona i danas obuzima umove ljudi... Dok ljudi duhovno spavaju, neprijatelj obavlja svoje delo bezakonja.”⁵

Hajde da sada sumiramo opšte karakteristike holističkog zdravlja.

ENERGIJA: To je stalna tema. Zovu je raznim imenima. Indusi je zovu “Prana”. Taoizam i drevna kineska medicina je zovu “či” ili “ki”. D. D. Palmer, osnivač hiropraktike, nazvao je istu energiju “urođeno”. Franc Anton Mesmer koristio je termin “životinjski magnetizam”, dok polinežanski vračevi govore o “mani”. Parapsiholozi je zovu “bioplazma”. Džordž Lukas iz Zvezdanih ratova je naziva “silom”. Ali kako god da se zovu, to su sve “Sotonine električne struje”. Čuvajte se tehnika za koje kažu da balansiraju ili uvećavaju energiju ili vibracije.

POGLED NA SVET: Monizam i panteizam su preovlađujuće filozofije holističkih iscelitelja. Obećavaju vam da ćete postati deo “kosmičke celine”, odnosno “samo-Hrist”. Praktično možete postati svoj sopstveni bog. Ma koliko privlačno ovo zvučalo, daleko je od istine. Jedinstvo celog sveta je možda uzvišen cilj, ali se on neće dostići bez pravog Boga, Isusa Hrista.

ŽIVOT POSLE SMRTI: Reinkarnacija predstavlja stalnu temu. Neki vid života posle smrti u različitim duhovnim ili fizičkim formama se mora ubaciti u nauku o holističkom zdravlju kako bi se dao odgovor na metafizička pitanja koja čovek neizbežno postavlja.

SEMANTIKA: Dobro pazite na reči. One možda ne znače ono što vi mislite da znače. Evo jednostavnog rečnika “nove misli” koji možda poseduje neke umanjene varijante termina zavisno od tehnike do tehnike.

1. Hrist: Individualizovan u čovečanstvu, savršen čovek u svakom od nas; Isus Hrist iz Nazareta je samo jedan primer “Hrista”.
2. Smrt: Iluzija i prevara lažnog verovanja. Pošto je prava čovekova priroda um koji je sastavni deo “Uma Božjeg”, ne postoji nikakva smrt. Smrt je samo prilika za duhovni napredak.
3. Bolest: Poremećaj u unutarnjem duhovnom telu koji se samim tim manifestuje u spolnom, fizičkom. Izvor poremećaja može biti na primer lažno verovanje, pogrešno razmišljanje ili nepoznavanje naše prave prirode. Ovo stoji u istaknutoj suprotnosti sa uzročno-posledičnom vezom bolesti, što se uči u raznim naukama, npr. u bakteriologiji.
4. Bog: Iako se o Njemu govori u ličnim terminima, Bog se pre svega smatra bezličnim principom. Bog je Prauzrok, Suština, Duhovni Um, Životni Princip, Krajnja Suština iza svih stvari. Univerzum predstavlja manifestaciju Božjeg tela i misli.
5. Čovečanstvo: Svaka osoba predstavlja individualizaciju beskrajnog Božjeg Duha, odnosno inkarnaciju Božanskog Uma. Iako se Božje i čovekovo biće razlikuju po stepenu, ta bića su po svojoj suštini identična.
6. Spasenje: Realizacija naše božanske prirode i savršenog samo-Spasenja zavisi ne od lične vere u žrtvu Isusa Hrista, nego od poznavanja naše prave prirode i pravilnog držanja duhovnih zakona (pravilno mišljenje). Spasenje je univerzalno, pošto je ono cilj ka kome se kreću svi ljudi u procesu duhovnog napretka.
7. Greh: Odvojenost od Boga, koja se uobičajeno smatra definicijom greha, ovde se smatra pogrešnim verovanjem. Takva zabluda u glavi otvara vrata zlu, bolesti i smrti, i smanjuje mogućnost posmatranja sopstvenog ega kao individualizacije “Božjeg Uma”.

8. Pseudonaučno: Uvek će postojati nekakvo objašnjenje kako nešto funkcioniše. Objašnjenja se često izražavaju naučnom terminologijom koja može zvučati verodostojno. Uzmite na primer citat knjige Irvinga Ojla (Oyle) pod naslovom *Vreme, Prostor i Um (Time, Space, and the Mind)* u “Holističkim isceliteljima”: “Ideja o identitetu materije i energije poseduje enormne implikacije za sve lekarske profesije. Ona nam pruža teorijsku osnovu sa koje možemo razmatrati terapijske metode, kao na primer akupunkturu, koje imaju za cilj vraćanje normalnog telesnog stanja putem manipulacije tokovima kosmičke energije. Ukoliko su materija i energija zaista komplementarna stanja pojedinačnog entiteta, onda možda nije preterano postaviti hipotezu da radom sa energetskim nivoom možemo da dovedemo do promena u materiji fizičkog tela.”⁶ Šta je ovde rečeno? Uopšte nije ni bitno, sve dok ima naučni prizvuk i dok vas uverava da je reč o modernoj misli koja zavređuje vaše poverenje.

Mnogi naivni ljudi misle da je bilo šta što nekom pomogne “dobro” i da očigledno dolazi od Boga. Ova pretpostavka se zasniva na nepoznavanju Biblije koja jasno kaže:

“Pojavljenje tog bezdušnika biće po moći Sotoninoj, sa svakojakim čudesima, znacima i čudima lažnim, i sa svakim zlobnim zavodjenjem za one koji propadaju, jer ljubavi istine ne primiše da bi se spasli.”⁷

Tako se Sotona za prevaru služi dobrim događajima sa lažnim metodama.

Koji se kriterijumi mogu koristiti za razdvajanje istine od laži?

1. Odakle sve dolazi? Drugim rečima, koji je izvor? Ima li koren u misticizmu? U šta je verovao osnivač? Kakav je bio njegov život?
2. Koje društvo upražnjava tu tehniku? Ko je koristi i koje su joj druge terapije?
3. Koji je konačni pravac u kome ide terapija? Da li ide ka Isusu Hristu ili od Njega? Da li mi je Isus još uvek potreban kao Spasitelj? Ili sam možda postao svoj sopstveni spasitelj?
4. Da li sledi poznate zakone fiziologije? Veoma je važno proučavati fiziologiju ili metode rada koje opisuju oni koji ne učestvuju u terapiji. Retko kad je pouzdano objašnjenje koje daje onaj koji zagovara svoju tehniku i koji zarađuje od svog proizvoda ili metode. Postoje neka vrlo ubedljiva objašnjenja o “toksinima”, “blokerima” i “deficijenciji” koji u svetlu prave fiziologije nemaju gotovo nikakvo značenje.
5. Ko je zaslužan za izlečenje: sama tehnika ili Bog? Ove definicije i kriterijumi mogu poslužiti kao vodič za “iskrenog tragatelja za istinom”. Postoji mnoštvo dodatnih tehnika holističkog zdravlja koje morate analizirati pre nego što pustite da ih primenjuju na vama.

“Preklinjem vas da počnete da sklanjate iz života svako delo koje Bog ne odobrava. Približavamo se kraju zemljine istorije; bitka je iz dana u dan sve žešća.”⁸

Nema više vremena za opuštenu zanimaciju za “veštine” koje bi mogle odvesti čoveka u duhovno destruktivni život. Sledeće poglavlje uvodi bezbedan plan za očuvanje zdravlja u kome svako može slobodno učestvovati.

Trinaesta glava **ZDRAV ŽIVOT**

Šta nam preostaje? Tradicionalna, ortodoksna medicina kao da je izdala naše poverenje u njen mehanički i obezličeni pristup. Alternativne terapije poseduju neobično, demonsko poreklo uprkos “uravnoteženijem” pristupu ljudskom biću. Gde da se obratim za pomoć? Šta je “istina”? Pozivamo čitaoca da pažljivo prouči sledeći plan za dobro zdravlje.

POVERENJE U BOGA: Imuni sistem predstavlja bedem u borbi protiv bolesti. Bog je u naše telo postavio ovaj složeni i od ljudi nedovoljno proučeni sistem organa da bi nas zaštitio od opasnosti iz okruženja koje nam je dao za život. Ovaj sistem je osmišljen da nas zaštiti od svega, počev od raka pa do obične prehlade. On pravi razliku između proteina našeg tela i proteina hrane koju jedemo i drugih supstanci sa kojima dospevamo u kontakt. Imuni sistem se sastoji od slezine, koštane srži, grudne žlezde, limfnih sudova i višestrukih slojeva limfnog tkiva po čitavom telu. Vrlo je zamršen i isprepleten sa drugim sistemima organa, pa čak i sa mozgom.

Kristofer V. Staut (Christopher W. Stout) i Leri Dž. Blum (Larry J. Bloom) sa Univerziteta u Koloradu su dokazali da je nervozan i napet student mnogo podložniji prehladama.¹ Stres u glavi povećava čak i nivo holesterola u krvi. Bernard Lin (Linn) sa Univerziteta u Majamiju je otkrio da nivo belih krvnih zrnaca opada kod onih koji su u žalosti zbog preminulog bračnog druga.³ Krivica je vid razdvajanja sličan žalosti. Naši grehovi i pobuna protiv Boga definitivno izazivaju osećaj odvojenosti od Njegove sile i prisustva. Postoji mogućnost da imuni sistem oslabi zbog osećaja krivice. Ovo ne treba da nas iznenadi, jer je David u Psalmima zapisao lično iskustvo oslabljenog imunog sistema. “Dok ja ćutah sasahnuše kosti moje od mog uzdisanja po ceo dan.”⁴ “Na mom telu ništa zdravo nije od gneva tvoga; nema mira u kostima mojim od greha moga. Jer bezakonja moja iziđoše svrhl glave moje, otežaše mi kao teško breme. Zaudaraše i zagnojiše se rane moje od bezumlja moga. Zgrčio sam se i pogurio se i ceo dan sam u žalosti. Izgoreše utrobe moje, na mom telu ništa zdravo nije. Iznemogao sam, slomljen sam; od trzanja srca svog jaučem. Gospode, pred tobom sve su želje moje, i uzdisanje moje nije ti sakrilo. Srce je moje nemirno, ostavi me snaga moja, izdade me i vid očiju mojih.”⁵ David je patio zbog posledica osećaja krivice. Danas nam naučnici govore da je ovo najsnažnija negativna emocija koju možemo da doživimo.⁶ Da bi se borio protiv bolesti i održavao nas u dobrom zdravlju, imuni sistem mora dobro da radi. Sama činjenica da znam da je Isus Hrist umro da bi ukinuo moju krivicu i doneo mi snagu za prevazilaženje greha je nešto najvažnije za dobro zdravlje. Niko nije osetio veću radost dobrog zdravlja od kralja Davida.

“Daj mi da slušam radost i veselje, da uživaju kosti što si potro!... Daj mi, Bože, čisto srce i duh prav ponovi u meni!... Vрати mi radost spasenja svoga i duh spreman da me podrži.”⁷

“I izvadi me iz jame propasti, iz dna blatne bare, i na kamen noge mi postavi, i utvrdi stope moje. I novu pesmu u usta mi metnu, hvalu Bogu našem. Mnogi to videše i zadržtaše i u Gospoda se pouzdaše.”⁸

Verujem da religiozni ljudi imaju na raspolaganju znanje koje bi moglo da napravi revoluciju u

medicinskoj terapiji. Kada se naučimo da u potpunosti verujemo u Božje metode lečenja, možemo biti odličnog fizičkog, mentalnog i duhovnog zdravlja.

SUNČEVA SVETLOST: Mi sunce uzimamo zdravo za gotovo. Više nam služi kao oznaka za dan i noć, pri čemu zaboravljamo da ima mnoge osobine koje su dobre za zdravlje, kako za njegovo održavanje, tako i za lečenje. Ultraljubičasti zraci aktivno deluju u smanjenju štetnih bakterija⁹ i čak mogu da pomognu u održavanju telesne težine.¹⁰ Sunčeva svetlost je veoma povezana sa finom ravnotežom naših reproduktivnih hormona,¹¹ a pretvara i holesterol u vitamin D, tako dajući doprinos kontroli nivoa kalcijuma i fosfora u telu.¹² Ove i mnoge druge fiziološke funkcije koje nauka još nije otkrila čine da se dobro osećamo kada boravimo na suncu. Ako je neko akutno ili hronično bolestan veoma je važno da svaki dan dobije “dozu” sunčeve svetlosti. Ova usluga se ne plaća. Bog je sunce stavio na raspolaganje svakome.

VODA: Uprkos tome što izgledamo kao “čvrsto” telo, mi se sastojimo od 70% vode. Ovu dragocenu telesnu tečnost ekonomično troši sistem za cirkulaciju koga je jedino naš efikasni Tvorac mogao da izmisli. Bez ovog sistema oscilirali bismo između previše vode i dehidracije. Ipak, određena količina vode se mora svakodnevno dodavati u sistem da bi se nadomestili gubici putem disanja, znojenja i izlučivanja. Neverovatno je koliko ljudi neće da popije tih sedam-osam čaša vode svaki dan. Neki kao da misle da je voda otrovna. Kad bismo morali da je skupo plaćamo ili da je nabavljamo samo u nekoj ekskluzivnoj prodavnici zdrave hrane, možda bismo je tada radije unosili u organizam. Sve dok ne unesemo dovoljno vode u sebe, ne možemo se osloniti na to da nam osećaj žeđi kaže kada treba da popijemo još. Možda nije loša ideja odmeriti adekvatnu količinu vode i onda voditi računa da toliko i popijemo u toku bilo kog 24-časovnog vremenskog perioda.

Hladna voda gasi žeđ pre nego što popijemo koliko nam je potrebno. Potom želudac mora da zagreje ledenu vodu do temperature tela, čime se troši dragocena energija. Nije baš najbolje piti vodu uz obroke jer se tako razblažuju enzimi za varenje hrane, a isto tako i gutati hranu pre nego što smo je dobro sažvakali i pomešali sa pljuvačnim enzimima koji započinju proces varenja.

Voda je korisna i spolja. Daleko od običnog održavanja higijene, hidroterapija ili terapija vodom može biti jednostavan lek za bolesnike. Terapija vodom nije brza metoda, već zahteva strpljenje, pažljivost i polagani rad. Fiziološki principi se mogu pogledati u knjizi *Kućno lečenje (Home Remedies)*, autora dr Agate i Kelvina Treša (Agatha and Calvin Thrash). Korišćenje vode se dobro odražava i na prehlade, grip, menstrualne bolove i glavobolje.¹³ Hidroterapija može biti korisna pomoćna terapija kod ozbiljnijih zaraznih bolesti. Fizioterapeuti počinju da sve više koriste krioterapiju ili terapiju korišćenja hladnog kod raznih povreda i zapaljenja kao što je artritis.¹⁴

Iako je relativno jednostavno sredstvo, voda nije napravljena ni u kakvoj laboratoriji. Čovek nema nikakve zasluge za ovu veoma čudesnu supstancu, ali može da preuzme odgovornost da je mudro koristi.

UMERENOST: Ova reč označava izbegavanje štetnih supstanci i navika, kao i umereno i mudro upražnjavanje onoga što je korisno. Pomislite samo šta bi se dogodilo u slučaju raka pluća ako bismo se, nekim čudom, mogli odreći cigareta. Ciroza jetre bi postala prava retkost ako ne bismo unosili alkohol u organizam. Nestali bi i triper, sida i ostale seksualno prenosive bolesti ako bi se muškarci i žene zadovoljili Božjim planom za polni odnos.

Posmatrajući oblasti ne samo srčanih bolesti, nego i raka dojki i debelog creva, primećujemo da

je gojaznost jedan od vodećih faktora rizika. Gojaznost kod odraslih, koja Ameriku godišnje košta 13,5 milijardi dolara,¹⁵ postala bi retka bolest ako bi ljudi promenili način života.

Ponekad nam se čini nemoguće da držimo svoj život pod kontrolom. Kao da ne pomaže ni kad se više trudimo. Strah od raka, bolesti srca, invaliditeta ili smrti neće trajno promeniti navike. Postoji samo jedan odgovor.

“Jer se milost Božja koja donosi spasenje pokazala svim ljudima. Ona nas uči da kažemo ‘ne’ bezbožnostima i strastima ovoga sveta i da u današnjem vremenu živimo čestitim i pobožnim životom ispunjenim samokontrolom...”¹⁶

VAZDUH: Bez njega ne možete dugo da preživite! Ali, baš kao i sunčevu svetlost, mi ga uzimamo zdravo za gotovo. U današnje vreme se dragoceni vazdušni omotač mnogo zagađuje. Ugljen-monoksid, oksidi sumpora i azota, sulfati, benzopiren, ozon, kadmijum i živa su samo neki od mnogih zagađivača atmosfere. Uprkos svemu tome, bolje je imati i zagađeni vazduh nego nemati nikakav. Drveće, zelenilo i voda pomažu u prečišćavanju vazduha i dodaju korisne negativne jone. Dr Džordž Čen (George Chen) sumira dejstvo pozitivnih i negativnih jona:

“...mali negativno naelektrisani vazdušni joni pružaju osećaj dobrog raspoloženja i vidno poboljšanje zdravlja. Udisanje pozitivnih jona rezultira glavoboljom, vrtoglavicom, mučninom i osećajem umora. Pozitivni joni ubrzavaju disanje, bazalni metabolizam i povećavaju krvni pritisak. Negativni joni deluju suprotno.”¹⁷

Robles, Borel i Medina su uzastopno u trajanju od po 25 minuta izlagali negativno jonizovanom vazduhu 30 pacijenata sa povišenim krvnim pritiskom. 24 njih koji su imali isključivo tretman ovom fizičkom metodom pokazalo je prosečno smanjenje gornjeg krvnog pritiska od 39 (milimetara živinog stuba – mmHg).¹⁸ Negativni joni u vazduhu utiču na mehanizam disanja tako što šire dušnik, a treplje koje ga prekrivaju se brže kreću i efikasnije ga pročišćavaju.¹⁹ Primećeno je i značajno olakšanje simptoma polenske kijavice kod dve trećine pacijenata izloženih veštačkom negativno jonizovanom vazduhu.²⁰ “Čak je i rast tumora u jednom eksperimentu usporen kada je ovaj bio izložen negativnim jonima.”²¹ Ovo zvuči previše dobro da bi bilo istina, ali je tačno, i mi možemo iskoristiti taj dar od Boga.

ISHRANA: Svako voli da priča o hrani. Mi postajemo ono što jedemo i upravo je zbog toga naša ishrana toliko bitna za dobro zdravlje. Prema umerenim procenama, polovina svih slučajeva raka je povezana sa načinom ishrane koji je bogat mastima i ugljenim hidratima, a siromašan vlaknima i niskokaloričnim sastojcima.²² Sa ishranom se povezuju i rak debelog creva i druge opake bolesti gastrointestinalnog trakta.^{23,24} I gojaznost i povišen nivo holesterola u krvi mogu da povećaju rizik za dobijanje raka dojke.²⁵ Otkriveno je da je ishrana bogatija vitaminom A i drugim biljnim supstancama kao što su lignini²⁶ zastupljenija kod onih koji nemaju rak. Ovde spadaju biljke iz porodice kupusa, šargarepa i drugo žuto povrće. Bilo bi pametno uključiti namirnice iz ove grupe u svakodnevnu ishranu. Do sada je svako razumeo da postoji odnos između bolesti srca i načina ishrane.²⁷ Pravo pitanje glasi: da li je ovo znanje išta promenilo u našem načinu života? Osoba koja je sklona koronarnoj bolesti srca će lakše oboleti ako unosi hranu bogatu životinjskim proteinima, mastima i holesterolom. Krvni sudovi ovog ključnog organa u telu začepi se masnim naslagama, vlaknastim tkivima, kalcijumom i krvnim ugrušcima. Pošto je hrana životinjskog porekla jedini izvor holesterola izvan našeg tela, biljna ishrana pruža mogućnost da se izbegne ovaj faktor rizika.

Mnoga proučavanja pokazuju da se proces ateroskleroze ili stvrdnjavanja arterija vremenom može neutralisati uz pomoć biljne ishrane sa nižim nivoom holesterola.²⁸

ODMOR: Dok smo budni, naše telo se koncentriše na rad i pokret. Hormoni kao što su epinefrin (adrenalin), korizol i glikogen troše proteine u telu. Ne koristi se nikakva dodatna energija za popravku ili zamenu dotrajalih delova. Ova aktivnost se odvija dok spavamo. Kada spavamo, hormonalna ravnoteža se premešta u anabolički ili “graditeljski” način rada. Insulin, testosteron i drugi hormoni za gradnju kreću u stvaranje novih proteina u telu.²⁹ San je mnogo dragoceniji od nečeg što jednostavno uradite kada ste premoreni i ne možete više da radite. To je vreme pripreme za naredni dan. Tokom ovih dragocenih trenutaka odmora i sna izgrađuju se mišićno tkivo, delovi krvi, pa čak i kosti. Bilo bi mudro ako bismo praktikovali biblijsku podelu vremena: “Tako bi večer i bi zatim jutro. To je bio prvi dan.” Dobro planiranje sledećeg dana ne počinje u šest sati ujutro. Ono počinje noć pre tog dana, odlaskom u krevet na vreme.

Apostol Pavle nam daje mudre savete:.

“Bojimo se, dakle, dok još postoji obećanje da se ulazi u pokoj Njegov, da ne odocni koji od vas... Jer koji uđe u pokoj Njegov, taj počiva od dela svojih kao i Bog od svojih što počinu.”³⁰

FIZIČKA AKTIVNOST: Slogan da nešto koristimo, jer ćemo ga inače izgubiti direktno se odnosi i na naše telo. Bog je telo stvorio za rad i bez toga započinje njegovo momentalno propadanje. Ako ste ikada ma koliko dugo držali ruku ili nogu u gipsu, poznato vam je da ne prođe mnogo, a mišićno tkivo se skupi i omlitavi. Uz nedostatak fizičke aktivnosti ne slabe samo mišići; slabe čak i kosti.³¹ Delimičan uzrok osteoporoze ili nedostatka minerala u kostima je i fizička neaktivnost, koja može biti isto onoliko važna u prevenciji ove stravične bolesti koliko i količina kalcijuma koja se unosi hranom.

Za one koji hoće da smanje telesnu težinu mogli bismo reći: “Ukoliko je ne upražnjavate, nećete je ni izgubiti.” Vežbe su osnova svakog dobrog programa za kontrolu težine. Bez ovog stimulatora metabolizma, ograničenja u ishrani u cilju smanjenja težine će biti stroga u smislu da će ceo metabolizam biti pod režimom “uzbune zbog gladi” i ovakav gubitak težine će u veoma maloj meri biti trajan. Vežbe takođe pomažu u formiranju slike o sebi i u psihološkim aspektima kontrole težine.³²

Stalna i energična fizička aktivnost pomaže u održavanju ili poboljšanju rada srca. Ovo se postiže smanjenjem krvnog pritiska i broja otkucaja srca u minuti, čime se povećava dotok kiseonika i menja nivo lipida u krvi.³³ Uza sve ove prednosti fizičke aktivnosti, čini se da dodatni dokazi nisu potrebni. Ali, ima još. Fizička aktivnost je i glavna komponenta programa za borbu protiv stresa. Tokom energičnog vežbanja u mozgu se luče specijalni hormoni za “dobro stanje organizma”. Verovatno ste osetili mir u glavi koji dolazi tokom ili nakon dobrih fizičkih vežbi.

Ovih osam principa dobrog zdravlja obrazuju plan koji je Bog napravio u cilju očuvanja zdravlja i lečenja bolesti. Oni deluju toliko očigledno da bismo na prvi pogled pomislili da su previše prosti u poređenju sa savremenom transplantacijom srca i aparatima za bubrežnu dijalizu. Ipak se nadam da će vas naučna podrška ovih principa uveriti u to da вреди odvojiti vreme i snagu da ih uvedete u svoj način života. U medicini se oduvek znalo da je preventiva mnogo bolja od lečenja. Ove mere za zaštitu zdravlja koje ste upravo videli mogle bi imati jak uticaj protiv zaprepašujuće učestalosti bolesti srca, raka, hipertenzije i moždanog udara koje paralizuju zapadni svet, a sada ugrožavaju i

druge zemlje u svetu koje prihvataju zapadnjački način života pun jakog stresa, nedovoljne fizičke aktivnosti i prekomernog unošenja hrane. Čak i za one koji već boluju od ovih teških bolesti postoji nada u izlečenje i poboljšanje zdravlja putem ovih zaštitnih mera. Koliko god da sve ovo zvuči prosto, moglo bi da sačuva na milione života. Na vama je da stalno vodite računa i da promovirate dobro zdravlje za sebe i za one koji se nalaze u vašoj sferi uticaja. Pridružite mi se danas u načinu života koji donosi dobro zdravlje i izlečenje.

Literatura

Prvo poglavlje: Otkrivenje

1. 2. Solunjanima 2,9-10.

Drugo poglavlje: Put je pripremljen

1. Otkrivenje 11,3.7.
2. Scott, *Life of Napoleon*, Vol. I, Ch. 17.
3. "Blackwood's Magazine," November 1870
4. Feruson, W., *A Survey of European Civilization*, (Boston: 3rd Edition, Houghton Mifflin Co.), p. 578.
5. *Ibid*, P. 582-584.
6. Robinson, Victor, *The Story of Medicine*, (New York: Tudor Publishing Co.), p. 347.
7. *Ibid.*, p. 348.
8. Garrison, Fielding H., *An Introduction to the History of Medicine*, (Philadelphia: W.B. Saunders Co.), p. 427.
9. *Ibid*, p. 428.
10. Ellen G. White, *Testimonies*, Vol. I, (Mountain View, California: Pacific Press Publishing Association, 1948), p.297.
11. *Ibid*, p. 209.

Treće poglavlje: Uspeh Nju ejdža

1. Jona 1,6.
2. Fetcho, David, "In the Face of the Tempest, Jonah Sleeps," SPC JOURNAL, (August, 1978), p. 4.
3. Tillich, Paul, *The Shaking of the Foundation*, (Pelican edition, 1962). p. 63.
4. Robinson, John A. T., *Honest to God*, (Philadelphia: The Westminster Press, 1963), p. 51.
5. *Ibid*, p. 58.
6. "The Graduate Review," November 1976, p. 3.
7. *Ibid*, p. 4.
8. Doshin, *The Essentials of Zen Buddhism*, p. 127.
9. Fetcho, *op. cit.* p. 3.

Četvrto poglavlje: Tehnike

1. Ellen G. White, *Testimonies*, Vol. V, *op.cit.* pp. 192-193.
2. Kul, Djwal, *Intermediate Studies of the Human Aura*, (Los Angeles: Summit University Press, 1980), p. 1.
3. Hill, Ann, *A Visual Encyclopedia of Unconventional Medicine*, (New York: Crown Publishers, Inc., 1979), p. 46.
4. Kul, *op. cit.* p. 79.
5. *Ibid*, plate 19.
6. Hill, *op. cit.* p. 219.

Peto poglavlje: Klatno i rašlje

1. Weldon, John, *Psychic Healing*, (Chicago: Moody Press, 1982) pp. 60-62. Quoting from *Theosophical Research Center Mystery of Healing*, (Theosophical Publishing House, 1958), pp. 63-65.
2. Hill, *op. cit.* p. 171.
3. Hahnemann, Samuel, *Organon of Medicine*, (New Delhi: B. Jain Publishers, 1980), p. 56.
4. Hill, *op. cit.* p. 161.
5. *Ibid*, p. 164.
6. Leftwich, Robert, *Dowsing—the Ancient Art Rhabdomancy*, (New York: Samuel Weiser, Inc., 1976), p. 9.
7. *Ibid*, pp. 23-24.
8. *Ibid*, P. 33.
9. Hester, Ben, *Dowsing—An Expose of Hidden Occult Forces*, (Yucaipa, California: U. S. Business Specialties, 1982), p. 129.
10. Private letter made available to the author.
11. *Ibid*.
12. Hester, Ben, *The Paradise Valley Sanitarium “Miracle Well” as the Justification of Dowsing*, (Gerald Rentfro, 11845 S. Mt. Vernon Ave, Colton, Calif 92324), p. 7.
13. Osija 4,12.
14. Otkrivenje 16,12-16.

Šesto poglavlje: Akupunktura and refleksologija

1. Hill, *op. cit.* p. 57.
2. “Symposium: Acupuncture Anesthesia,” *Anesthesiology Review*, June, 1974, p. 17.
3. John de Romanett, *Acupuncture, Mesmerism and Hypnotism*, (Wenatchee, Wa.: Audiotronics of Wenatchee, 1975), p. 9.
4. Weldon, John and Wilson, Clifford, *Occult Shock and Psychic Forces*, (San Diego, Master Books, 1980), pp. 193-194.
5. 1. Samuilova 28,3.
6. *Ibid*, 28:4.
7. 5. Mojsijeva 18,10-12.

Sedmo poglavlje: Primenjena i bihevioralna kineziologija

1. Wilson and Weldon, *op. cit.* p. 190.
2. Hill, *op. cit.* p. 44.
3. Dimond, John, *Your Body doesn't Lie*, (New York: Warner Books, 1979), p. 197.
4. *Ibid.*, p. 61.
5. Kul, *op. cit.* plate 3.

Osmo poglavlje: Iridologija

1. Psalam 38,10.
2. Simon, Allies et al. “An Evaluation of Iridology.” *Journal of the American Medical Association*, pp. 242:1380-1389.
3. “What Your Eyes Tell You About Your Health,” *Esquire*, January, 1978.
4. Oakley, E. M., “Your Eyes Reflect Your Health,” *New Realities*, Vol. I, No. 3, p. 50.
5. Koch, Kurt, *The Devil's Alphabet*, p. 38, 39.
6. Maxwell, Jessica, *The Eye-Body Connection*, (New York: Warner Books, 1980), p. 5.
7. Kul, *op. cit.*, plate 4.
8. Collyer, Robert H., *Psychography, or the Embodiment of Thought: With an Analysis of PhrenoMagnetism, Neurology and Mental Hallucination, Including Rules to Govern and Produce the Magnetic State*, (Philadelphia: Zieber and Co., 1843), p. 19.

9. Hacket, Willis, *Moulding the Christian Mind*, p. 28.
10. Ellen G. White, *Testimonies*, Vol. I, *op. cit.*, p. 290.
- 11.2 Thessalonians 2:9, 10, NIV.
12. Otkrivenje 18,4.

Deveto poglavlje: Lečenje biljem

1. Otkrivenje 22,1.2.
2. Virgil, *Aeneid* XII, p. 412.
3. Tyler, *The Honest Herbal*, (Philadelphia, PA: George F. Stickley Co.), p. 7.
4. Hill, *op. cit.*, p. 12.
5. Ellen G. White, *Selected Messages*, Vol. II, (Washington, D. C: Review and Herald Publishing Association, 1958), p. 295.
6. *Ibid*, 294.
7. White, E. G, *Spiritual Gifts*, Vol. IV, (Battle Creek, Michigan: Steamboat Press, 1864), p. 140.
8. Tyler, *op. cit.* p. 175.

Deseto poglavlje: Koreni metoda lečenja

1. Hahnemann, *op. cit.*, p. 215.
2. Hill, *op. cit.*, p. 23.
3. Wilson and Weldon, *op. cit.*, pp. 234-235.
4. Ellen G. White, *Selected Messages*, Vol. II, *op. cit.*, p. 282.
5. Wilson and Weldon, *op. cit.*, p. 235.
6. *Ibid*, p. 209.
7. *Ibid*, p. 215.
8. Ernest H. J. Steed, *Two Be One*, (Plainfield, New Jersey: Logos International, 1978), p. 89.
9. *Ibid*, p. 95.
10. Ellen G. White, *Testimonies*, Vol. V, *op. cit.*, p. 443.

Jedanaesto poglavlje: Samopomaganje

1. White, John, "What is Enlightenment?" *New Realities*, (March/April 1985) p. 56.
2. *Ibid.*, p. 56, 57.
3. Miller, Calvin, "Family Life Today," *Invitation to Intimacy*, (May/June 1985), p. 27.
4. Kerns, Phil, *Fake It Til You Make It!* (Carlton, Oregon: Victory Press, 1982), p. 49.
5. Propovednik 9,5.
6. 2. Petrova 1,3.4.
7. Rimljanima 3,23.
8. Rimljanima 9,20.21.

Dvanaesto poglavlje: Pregled

1. Ellen G. White, *The Great Controversy*, (Mountain View, California, 1950) p. 516.
2. Deuteronomy 18:9)13. NIV.
3. Ellen G. White, *Testimonies*, Vol. I, *op. cit.* pp. 297, 302.
4. *Ibid.*, p. 294.
5. Ellen G. White, *Selected Messages*, Vol. II, *op. cit.* pp. 353, 354.
6. Reisser, Paul C, Reisser, Teri K., and Weldon, John, *The Holistic Healers*, (Downers Grove, Illinois: Inter Varsity Press, 1983), p. 36.
7. 2. Solunjanima 2,9-10.
8. Ellen G. White, *Selected Messages*, Vol. II, *op. cit.* p. 353.

Trinaesto poglavlje: Zdrav život

1. Stout, C, and Bloom, L., "Type A Behavior and Upper Respiratory Infections," *Journal of Human Stress*, (June 1982), pp. 4-7.
2. van Dooren, L., and Orlebeke, K.F., "Stress, Personality and Serum Cholesterol Level," *Journal of Human Stress*, (December 1982), pp. 24-29.
3. Martin, J., "Of Mind and Morbidity: Can Stress and Grief Depress Immunity?," *Journal of the American Medical Association*, 248:405-407, 1982.
4. Psalam 32,8.

5. Ibid., 38,3-10.
6. Lynch, James J., *The Broken Heart*, (New York: Basic Books, Inc. Publishers, 1979), p. 41.
7. Psalam 51,8,12.
8. Ibid., 40,2-3.
9. Moggio, M., Goldner, L., and McCullian, D., "Wound Infections in Patients Undergoing Total Hip Arthroplasty," *ARCH SURG*, 114:815-823, 1979.
10. Ellinger, F., "The Influence of Ultraviolet Rays on the Body Weight," *Radiology*, 32:157,1939.
11. Allen, R. M., Cureton, T. K., "Effect of Ultraviolet Radiation on Physical Fitness," *Archives of Physical Medicine*, 26:641-644,1945.
12. Rauschkolb, E. W., Farrell, G., Knox, J. M., "Effects of Ultraviolet Light on Skin Cholesterol," *Journal of Invest. Derm.*, 49:632-636,1967.
13. Thrash, A., and Thrash, C, *Home Remedies*, (Seale, Alabama: Uchee Pines Institute, 1981).
14. Bengston, R., Warfield, C, "Physical Therapy for Pain Relief," *Hospital Practices*, (August 1984), p. 84.
15. *Diabetes Dateline* 6:1 (Sept/October 1985).
16. Titu 2,11-12.
17. Dessauer, F., Jahre, Z., "Forschung auf dem Physikalisch Medizinischen Grenzgebiet," *Georg Theime Leipzig*, 1931.
18. Gorriti, A. R., Medina, A., "The Application of Ion Therapy in Hypertension Released," *the National Ministry of Public Health*, Buenos Aires, April 12,1954.
19. Kreger, A. P., Smith, R. F., *Journal of General Physiology*, 43:533,1960.
20. Komblueh, I. H., Griffin, J. E., "Artificial Air Ionization in Physical Medicine," *AM. J. PHY MED*, 34:618.
21. Eddy, W. H., "The Effect of Negative Ionization on Transplanted Tumors," *Cancer Research*, 11:245, 1951.
22. "Diet, Nutrition, and Cancer." National Research Council, Washington D. C: *National Academy Press*, 1982.
23. Nair, P.P., "Diet, Nutrition Intake, and Metabolism in Populations at High and Low Risk for Colon Cancer," *Amer. J. Clin. Nut.*, 40:947-948, 1984.
24. Cummings, J. H., "Dietary Factors in the Aetiology of Gastrointestinal Cancer,"/ *Hum. Nut.* 32:455-465, 1978.
25. Tartter, P.I., Aufses, A. H., "Cholesterol and Obesity as Prognostic Factors in Breast Cancer," *Cancer* 47:2222-2227', 1981.
26. Adlercreutz, H., Gorbach, S. L., "Excretion of the Lignins Enterolactone Enterodiol and of Equol in Omnivorous and Vegetarian Postmenopausal Women and in Women with Breast Cancer," *The Lancet* (Dec. 11, 1982) p. 1295-1298.
27. "Diet, Nutrition, and Cancer," (Washington, D.C.: *National Academy Press*, 1982), p. 14.
28. Daoud, A. S., Lee, K. T., "Regression of Advanced Atherosclerosis in Swine," *Arch Pathol Lab Med* 100:372-379.
29. Adam, K., Oswald, I., "Sleep Helps Healing," *Brit. Med. J.* 289:1400-1401, 1984.
30. Jevrejima 4,1. 9.
31. Peck. W. A., "Osteoporosis," *Journal of the American Medical Association* 252:799-802, 1984.
32. Short, M. A., Pavlou, K., "Effects of Physical Conditioning on Self-concept Adult Obese Males," *Physical Therapy* 64:194-198.
33. Smith, R. J., "Physician-supervised Exercise Programs in Rehabilitation of Patients with Coronary Heart Disease," *JAMA* 245:1463-1466, 1981.